

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut politologických studií

Tereza Marešová

Přístup Německa a Velké Británie ke
Společné bezpečnostní a obranné politice
Evropské unie

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: Tereza Marešová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

MAREŠOVÁ, Tereza. *Přístup Německa a Velké Británie ke společné zahraniční a bezpečnostní politice Evropské unie*. Praha, 2016. 50 s. Bakalářská diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je porovnání přístupů Německa a Velké Británie ke Společné bezpečnostní a obranné politice EU (CSDP), k vojenské misi EU EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině a k policejní misi EU EUPOL Afghánistan. Práce dále definuje vliv NATO na přístup obou států k CSDP a analyzuje nejdůležitější body ve vývoji této politiky s důrazem na její vztah s NATO a s ohledem na vliv působení obou států. Práce dále analyzuje na základě několika teoretických konceptů národní strategické kultury Německa a Velké Británie a soustředí se na působení obou států ve vojenské misi EUFOR Althea a v policejní misi EUPOL Afghánistan. Práce aplikuje národní strategické kultury obou států na vojenskou operaci EU v Bosně a Hercegovině a na civilní operaci v Afghánistánu. Na základě rozboru britské strategické kultury dochází autorka k závěru, že přístup Velké Británie k CSDP je velmi ovlivněn jejím členstvím v NATO, a že Velká Británie působením v CSDP nechce ohrozit pozici NATO. Německo naopak nevnímá CSDP v rámci konfliktu s NATO, ale tradičně NATO vidí jako nástroj pro velké vojenské operace. Autorka dále dochází k závěru, že koncept civilní mocnosti je u Německa již částečně překonán.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to compare and contrast the approaches and attitudes of the United Kingdom and Germany towards the development of Common Security and Defence Policy of the EU (CSDP). Its main objective is to describe national strategic cultures of both states and to answer the question how NATO affects the approaches of both countries to CSDP and how this approaches are expressed in military mission EUFOR Althea in Bosnia and Herzegovina and in police mission EUPOL Afghanistan. Based on an analysis and comparison of the approaches and attitudes towards national both British and German strategic cultures the author concludes that the United Kingdom prefers cooperation within the frame of NATO and it supports

participation in mission EUFOR Althea beyond police mission EUPOL Afghanistan. While Germany cooperates with both organisations EU and NATO and it prefers participation in police mission EUPOL Afghanistan because of humanitarian element. The author also concludes that German concept of civilian power is partially passed because the state seeks possible solutions within military forces and projection of power which is historically rejected by German public opinion.

Klíčová slova

Evropská unie, EU, Společná bezpečnostní a obranná politika, SBOP, EUFOR Althea, EUPOL Afghánistan, německá strategická kultura, britská strategická kultura, NATO

Keywords

European Union, EU, Common Security and Defence Policy, CSDP, EUFOR Althea, EUPOL Afghanistan, German strategic culture, British strategic culture, NATO

Rozsah práce:

110 619 znaků včetně mezer a zdrojů

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12. 5. 2016

..... Tereza Marešová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce, Mgr. Tomáši Kučerovi, Ph. D., za trpělivost, cenné rady a jeho odbornou pomoc při zpracovávání této práce.

Zkratky a poznámky

CSDP – Common Security and Defence Policy (v textu používáno pro Společnou bezpečnostní a obrannou politiku, tak i pro Evropskou bezpečností a obrannou politiku, která ji předcházela)

SBOP – Společná bezpečnostní a obranná politika

CFSP – Common Foreign and Security Policy

SZBP - Společná zahraniční a bezpečnostní politika

NATO – North Atlantic Treaty Organization – Severoatlantická aliance

EU – European union - Evropská Unie

OSN – Organizace spojených národů

UN – United Nations

SN – Společnost národů

ANP – Afghan National Police

GPPO - German Police Project Office

SHAPE - Supreme Headquarters Allied Powers Europe - Vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Téma bakalářské práce

Tématem této bakalářské práce je srovnání přístupů a postojů Velké Británie a Německa k rozvoji Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie (CSDP).

Společná bezpečnostní a obranná politika (CSDP) je součástí Společné zahraniční bezpečnostní politiky Evropské unie (SZBP), a působí zejména v rámci spolupráce států Evropské unie v oblasti vojenství. Pomáhá řešit krize a problémy v regionech mimo EU a soustředí se zejména na mise vojenského a civilního charakteru. Tato politika je specifická svým vztahem k Severoatlantické alianci, kterou má pouze v evropském regionu doplňovat, nikoliv nahrazovat.

Tato práce by měla zanalyzovat rozdílné přístupy Velké Británie a Německa k rozvoji CSDP, a to zvláště s ohledem na odlišný historický vývoj těchto států. Dále se práce zaměří na rozdílné normativní přístupy k zahraniční a obranné politice obou států, které jsou částečně determinovány touto historickou zkušeností. Stěžejní část práce se bude zabývat vlivem britského zapojení do transatlantických struktur a vlivem atlanticismu na tuto politiku a vztahu obou zemí a dále působením Německa a Velké Británie na misích v Afghánistánu a Bosně a Hercegovině.

Teoretické zázemí práce

Teoretickým rámcem pro definici přístupu Velké Británie k CSDP je její zvláštní vztah s USA (special relationship) a atlanticismus. Velká Británie je orientována spíše směrem k NATO a Spojeným státům americkým, a tak její aktivita ve vytváření evropských obranných struktur je ovlivněna obavami o oslabení současné pozice Severoatlantické aliance.

Teoretickým zázemím pro Německo je především koncept civilní mocnosti. Na základě tohoto konceptu státy aktivně hledají nevojenská řešení konfliktů či krizí a vojenský způsob řešení vnímají jako poslední možný. Důvodem pro tento přístup v rámci Německa je částečně zkušenost z druhé světové války, a tak je spíše pacifisticky zaměřeno. Další vliv mělo zapojení Německa do evropských struktur v průběhu 50. let.

Na základě tohoto teoretického vymezení přístupů porovnáím jednotlivé strategické kultury Německa a Velké Británie a vymezím významné body ve vývoji formování CSDP u obou zemí za účelem zjištění vlivu transatlanticismu na rozhodování obou států.

Cíl práce

Tématem a cílem této bakalářské práce je porovnání přístupů Německa a Velké Británie k CSDP z historického hlediska a na jejich základě definování teoretických přístupů k CSDP u obou zemí a srovnání těchto ideálních teoretických přístupů zemí v rámci významných bodů ve vývoji CSDP. Hlavním cílem této práce je definování role a vlivu NATO a atlanticismu na vytváření CSDP u Německa a Velké Británie. Závěrečným cílem této bakalářské práce je analýza dopadů, které způsobují odlišné postoje obou zemí k CSDP v rámci vojenských a civilních operací v Bosně a Hercegovině a v Afghánistánu.

Výzkumné otázky:

- Jak ovlivňuje přístup Německa a Velké Británie k CSDP Severoatlantická aliance a jaký je přístup obou států k atlanticismu?
- Jak se tyto odlišné přístupy projevují ve vojenských akcích, a to konkrétně v Bosně a Hercegovině?
- Jak se tyto odlišné přístupy projevují v civilních akcích, konkrétně v Afghánistánu?

Předpokládaná struktura práce

První část práce bude obsahovat teoretické zázemí pro historickou analýzu a pro vymezení základního postoje obou zemí k CSDP. V rámci Německa se jedná o koncept civilní mocnosti, u Velké Británie o její zvláštní vztah ke Spojeným státům americkým a NATO.

Práce se bude zabývat normativním přístupem obou států k CSDP, a to s ohledem na historickou zkušenost. Dále bude analyzovat jednotlivé strategické kultury obou států, které dle Bastiana Giegericha (2006) závisí na účelu zásahu (obrana x projekce síly), použitých instrumentech (civilní x vojenské), formě spolupráce (europeismus x atlanticismus) a formě bezpečnosti a obrany (národní x kooperativní). Práce se bude zejména soustředit právě na vliv atlanticismu u vytváření CSDP.

Analýza se bude dále zakládat na rozboru významných bodů ve vývoji CSDP, a to zejména na analýze jednotlivých rozhodnutí – Evropský základní cíl a Evropská bezpečnostní strategie, konferencích - Military and Civilian Capability Commitment

Conference 2004, a cílů CSDP a Evropské unie - Military and Civilian Headline Goal 2010.

Práce bude také obsahovat základní vymezení vojenských a civilních operací a vliv a roli Německa a Velké Británie na konkrétní operace, a to konkrétně v Bosně a Hercegovině a Afghánistánu.

Metodologické a konceptuální zázemí práce

Metodologické zázemí mé práce se nejprve zakládá na historické analýze přístupu Německa a Velké Británie k CSDP, které se bude zakládat na konceptu civilní moci Německa a u Velké Británie na konceptu zvláštního vztahu (special relationship) s USA.

Práce bude zejména analyzovat vliv atlanticismu na rozhodování obou států a dále bude analyzovat jednotlivé významné body ve vývoji CSDP, a to hlavně na základě rozboru oficiálních dokumentů a veřejných prohlášení. Jako primární zdroje budu zejména používat smlouvy a zákony, programové dokumenty a oficiální vyjádření orgánů Evropské unie, NATO a obou států. Součástí práce bude i částečná analýza mediálního diskurzu.

Základní literatura

Mezi základní literaturu, ze které bude práce vycházet, patří kniha Bastiana Giegericha *European Security and Strategic Culture*. Autor zde zejména uvádí důvody proevropsky orientované německé politiky, ovlivněné historickou zkušeností. Dále se také věnuje německému přístupu ve vztazích NATO s CSDP, které jsou částečně kompatibilní. U Velké Británie autor vykresluje její pozici při vytváření CSDP, opět značně historicky ovlivněnou mocí bývalého Britského impéria. Britský vztah je také determinován upřednostňováním vojenských a obranných struktur NATO.

Další publikací je *The quest for a European strategic culture: Changing norms on security and defence in the European Union* od Christopa Meyera, která se zejména soustředí na použití vojenských sil a na argumenty, které ovlivňují podobu CSDP. Dále také sumarizuje hlavní mezní body ovlivňující postoje Německa i Velké Británie a jejich strategické myšlení.

Základní literatura

- BAJWA, Madeeha a Evgeny POSTNIKOW. *Denationalisation of the military? The British and French Armies in the Context of Defence Cooperation*. International public policy review. Nov 2006, Vol. 2, No. 2.
- COŞKUN, Bezen Balamir : *Does 'Strategic Culture' Matter? Old Europe, New Europe and the Transatlantic Security*. Perceptions. 2007, Vol. 12 (3), pp. 71-90.
- DYSON, Tom. *Convergence and Divergence in post-Cold War British, French and German Military Reforms: Between International Structure and Executive Autonomy*. Security Studies. 2008, Vol. 17, Issue 4, pp. 725-774.
- GIEGERICH, Bastian: *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*. Baden: Nomos, 2006, 244 pp.
- HOWORTH, Jolyon. *European Defence and the Changing Politics of the European Union: Hanging Together or Hanging Separately?* Journal of Common Market Studies. November 2001, Vol. 39, No. 4, pp. 765–89.
- HOWORTH, Jolyon. *Security and defence policy in the European Union*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007, 315 pp.
- HUFF, Ariella. *The Discursive Construction of the CSDP in the British, Irish and Polish Parliaments 1998-2008: Comparisons, Contrasts and Challenges*. Devine. 2011, Vol. 11.
- MEYER, Christoph O. *The quest for a European strategic culture: Changing norms on security and defence in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2006, 211 pp.
- O'DONNELL, Clara Marina. *Britain's coalition government and EU defence cooperation: undermining British interests*. International Affairs. March 2011, Vol. 87, Issue 2, pp. 419–433.
- SELDEN, Zachary. *Power is Always in Fashion: A State-Centric Realist Explanation of the European Security and Defence Policy*. Journal of Common Market Studies. March 2010, Vol. 48, pp. 397 – 416.

Obsah

| | |
|---|-----------|
| ÚVOD..... | 2 |
| 1 SPOLEČNÁ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA | 4 |
| 1.1 EVROPSKÁ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE | 4 |
| 1.2 DALŠÍ VÝVOJ A BUDOUCNOST CSDP | 6 |
| 1.3 VZTAH CSDP A NATO..... | 8 |
| 2 NÁRODNÍ STRATEGICKÉ KULTURY NĚMECKA A VELKÉ BRITÁNIE..... | 11 |
| 2.1 STRATEGICKÁ KULTURA VELKÉ BRITÁNIE | 12 |
| 2.1.1 Strategická kultura dle Paula Cornishe..... | 13 |
| 2.1.2 Strategická kultura dle Bastiana Giegericha..... | 15 |
| 2.1.3 Proces „uploading and downloading“ dle Lee Turpin..... | 16 |
| 2.1.4 Vztah Velké Británie, USA a NATO..... | 18 |
| 2.1.5 Shrnutí | 19 |
| 2.2 STRATEGICKÁ KULTURA NĚMECKA | 21 |
| 2.2.1 Strategická kultura Německa jako civilní mocnosti..... | 22 |
| 2.2.2 Strategická kultura Německa dle Bastiana Giegericha | 23 |
| 2.2.3 Odklon Německa od konceptu civilní mocnosti? | 24 |
| 2.2.4 Shrnutí | 26 |
| 3 ZAPOJENÍ NĚMECKA A VELKÉ BRITÁNIE DO MISÍ EU | 29 |
| 3.1 MISE EUPOL AFGHÁNISTAN | 29 |
| 3.2 MISE EUFOR ALTHEA..... | 33 |
| 3.3 APLIKACE TEORETICKÉHO MODELU DLE BASTIANA GIEGERICHA | 36 |
| 4 ZÁVĚR..... | 39 |
| 5 SUMMARY..... | 42 |
| 6 POUŽITÁ LITERATURA | 43 |
| 7 SEZNAM PŘÍLOH | 50 |

Úvod

Společná bezpečnostní a obranná politika je součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a soustředí se na zvládání krizových situací, spolupráci členských států v oblasti vojenství a na koordinaci jejich armádních složek v rámci vojenských a civilních misí. Vzhledem k probíhajícím válečným konfliktům je třeba na tuto politiku upozornit a poukázat na možnosti, které jednotlivé teoretické přístupy k této problematice přinášejí. Německo a Velká Británie patří mezi největší členské státy EU, jejich vliv na tvorbu evropské politiky je výrazný a jejich postoj k CSDP může dále ovlivnit jednání menších a středních států, zejména v oblasti střední a východní Evropy. Vztah mezi oběma státy je těžko definovatelný, v porovnání se speciálním vztahem Velké Británie s USA nebo vztahem Německa a Francie je hůře uchopitelný, jelikož na většinu problematiky mívají oba státy odlišný názor, což je často staví na opačné póly politického spektra. Současně probíhají diskuze o možném vystoupení Velké Británie z EU, což by mělo na CSDP, potažmo na Německo a jeho možnost působení na směřování této politiky, výrazný vliv.

Cílem práce je tento jejich vztah promítnout na pozadí jejich národních strategických kultur ve vztahu k CSDP. Národní strategické kultury obou států budu v teoretické části práce rozpracovávat na základě studií několika autorů. U Německa to je koncept civilní mocnosti a u Velké Británie teoretický model založený na speciálním vztahu s USA a na jejich nadstandardních transatlantických vazbách. V analytické části budu tyto národní strategické kultury aplikovat na vojenskou misi EU EUFOR Althea a policejní misi EU EUPOL Afghánistán. Zároveň je cílem práce porovnat, jak členství v NATO a vazby na tuto organizaci ovlivňují přístup obou států k CSDP.

Výzkumné otázky, na které se pokusím v práci odpovědět, jsou následující: jak ovlivňuje přístup Německa a Velké Británie k CSDP NATO, jak se odlišné přístupy obou států projevují ve vojenské misi EU EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině a jak v policejní misi EU EUPOL Afghánistán. Hypotézou práce je, že přístup Velké Británie k CSDP je výrazněji ovlivněn členstvím v NATO, než je tomu u Německa. V práci budu dále předpokládat, že Velká Británie je v bezpečnostní a obranné politice více vojensky orientována než Německo, které na základě konceptu civilní mocnosti odmítá použití síly. Zapojení Velké Británie do mise EUFOR Althea bude výraznější než u Německa, které se bude naopak aktivněji projevovat v rámci mise EUPOL Afghánistán.

Tuto práci budu vypracovávat metodou komparativní případové studie. Teoretický základ práce vychází z konceptu strategické kultury a tento koncept bude

použit na případech zahraniční a bezpečnostní politiky Německa a Velké Británie k objasnění jejich přístupu k CSDP. Práce dále bude zkoumat, jak jsou tyto strategické kultury ovlivněny historickým pozadím a spoluprací obou států s organizací NATO.

V první kapitole stručně popíši nejdůležitější body ve vývoji CSDP s důrazem na vztah této politiky a NATO a nastíním další její možné směřování s ohledem na současné zapojení Německa a Velké Británie. V druhé kapitole se budu věnovat národním strategickým kulturám obou států a představím různé teoretické koncepty. U Německa rozpracuji zejména koncept civilní mocnosti podle Bastiana Giegericha a Hannse W. Maulla. U Velké Británie se budu soustředit na teoretický koncept podle Paula Cornishe a Bastiana Giegericha založený na velmocenském postavení státu, které je ovlivněno speciálním vztahem s USA a pevnými vazbami na transatlantické struktury. V této kapitole dále stručně představím k tématu relevantní aspekty vzájemného vztahu mezi Německem a Velkou Británií a porovnáám uvedené teoretické koncepty s faktickým chováním států. V poslední části práce popíši chování obou států ve vojenské misi EU EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině a v policejní misi EU v Afghánistánu s názvem EUPOL Afghánistan. Zároveň se pokusím koncepty národních strategických kultur obou států aplikovat na tyto mise. V závěru práce se pak pokusím národní strategické kultury a přístupy obou států k CSDP s ohledem na působení v těchto misích porovnat.

1 Společná bezpečnostní a obranná politika

Společná bezpečnostní a obranná politika (CSDP, SBOP) byla založena v roce 1999 jako spolupráce členských států EU v rámci vojenských aktivit a zvládnání krizových situací a soustředí se zejména na problematiku vojenského a civilního krizového managementu. Vznik této politiky v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (CFSP, SZBP) byl důsledkem neschopnosti států správně a dostatečně rychle reagovat na problémy na Balkánském poloostrově během kosovské krize.

Významným milníkem pro založení a pozdější rozvoj CSDP byl britsko-francouzský summit v Saint-Malo, kdy oba státy dekarovaly nutnost vytvoření autonomních kapacit v rámci EU. Vznik politiky je pak datován v roce 1999, kdy se Evropská rada na Helsinském summitu přihlásila k zásadám stanoveným Chartou OSN a převzala část odpovědnosti za řešení mezinárodních krizí, ve kterých nebude v zájmu NATO zasahovat. Vztah CSDP s NATO bylo nutno institucionálně upravit, vzájemná spolupráce EU a NATO se kodifikovala v roce 2002 dohodami Berlin Plus.

1.1 Evropská bezpečnostní strategie

EU v prosinci roku 2003 schválila svoji první bezpečnostní strategii pod názvem „*Bezpečná Evropa v lepším světě*“ (později zaktualizovanou v roce 2008), která vymezuje základní cíle unie v rámci celosvětové bezpečnosti a dále se soustředí na možné hrozby uvnitř mezinárodního společenství států.¹ EU tak poprvé jasně stanovila a vymezila cíle pro prosazování svých zahraničně-politických a bezpečnostních zájmů a potvrdila společný zájem a postup jednotlivých států při řešení potenciální bezpečnostní hrozby. V roce 2008 byla Evropské radě předložena zpráva analyzující provádění a výsledky této strategie pod názvem „*Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě*“, která v praxi hodnotí dosažené výsledky a zkoumá možnosti zlepšení v jednotlivých oblastech.

Evropské strategie z roku 2003 potvrzuje aktivnější směřování SZBP, která se musí stát akceschopnější pro rychlejší a efektivnější zvládnání krizí a předcházení konfliktů. Strategická kultura tedy podporuje v případě potřeby silnou a včasnou intervenci. SZBP by měla být schopna provádět několik operací zároveň, a to jak vojenských, tak civilních. V nové zprávě je deklarováno, že mezinárodní systém se

¹ European Union Institute for Security Studies. In: *European Defence: A proposal for a White Paper* [online]. © EU Institute for Security Studies 2004 (cit. 2015-11-14). ISBN 92-9198-056-0. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/wp2004_01.pdf

zakládá zejména na multilateralismu a na společném rozhodování jednotlivých států. Díky nově vzniklým hrozbám 21. století je proto třeba zlepšit legitimitu, efektivnost a účinnost tohoto rozhodování a je třeba ho více sdílet s ostatními státy.

Zpráva z roku 2008 se také věnuje mezinárodnímu právu a závazkům z něj vyplývajícím. Deklaruje nutnost dodržování základních zásad a závazků Charty OSN a OBSE. OSN je považována za vrchol mezinárodního systému a dle zprávy je dále třeba dodržovat svrchovanost, nezávislost a územní celistvost jednotlivých států. Tyto otázky nesmí být řešeny použitím vojenské síly. Vše, co EU v rámci bezpečnostní politiky podniká, je podmíněno cíli OSN. EU úzce spolupracuje s OSN ve všech klíčových oblastech konfliktů a na rozdíl od NATO na základě prohlášení EU a OSN z roku 2007 vzájemně zlepšují institucionální vazby.

Zpráva dále deklaruje spolupráci s USA a s ostatními státy, díky nimž je možné obnovit a rozvíjet světový multilateralismus: „Tam, kde pracujeme společně, jsou EU a USA impozantní silou působící ve prospěch dobré věci.“² EU by tedy měla posilovat účinné a vyvážené partnerství s USA. Dle strategie je také pro Evropu nenahraditelným základem transatlantické partnerství, které je založené na společné historii a odpovědnosti. EU a NATO musí prohloubit strategické partnerství za účelem lepší spolupráce při řešení krizí³, protože v oblasti formálních vazeb zatím nebylo dosaženo výrazného pokroku. Dle zprávy je tedy nutno zlepšit operační spolupráci a pokračovat v rozvíjení vojenských schopností, a to při plném zachování rozhodovací samostatnosti každé z organizací.⁴ EU a NATO však navzájem spolupracují, a to zejména v Afghánistánu a oblasti Balkánského poloostrova. Zpráva dále potvrzuje spolupráci EU a NATO v rámci nové hrozby organizované trestné činnosti, a to pirátství. Reakcí na tuto novou hrozbu vzniká první námořní mise CSDP s názvem ATALANTA, jejímž cílem je potlačení pirátství u somálského pobřeží.

V komentáři z roku 2008 v hlavě II. nazvané Budování stability v Evropě a mimo ni je také deklarováno, že EU má bezpečnostní zájmy i mimo oblasti, s nimiž bezprostředně sousedí. Jako příklad je zde uveden Afghánistán, kde se členské státy EU významně podílejí na misích NATO a kde se vojáci podílejí na rozvoji a správě státu. Je zde také zmíněna Policejní mise EU v Afghánistánu. V původní Evropské bezpečnostní

² Evropská bezpečnostní strategie,[online], s. 24. (cit. 2015-16-12). Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

³ Evropská bezpečnostní strategie,[online], s. 11 (cit. 2015-16-12). Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

⁴ Evropská bezpečnostní strategie,[online], s. 26. (cit. 2015-16-12). Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

strategii z roku 2003 je významným bodem pomoc EU při řešení regionálních konfliktů, a to zejména na Balkánském poloostrově. Členské státy EU zde usilovaly o obnovu odpovědné vlády, posílení demokracie a podporu místních orgánů při správě státu a řešení problémů organizované trestné činnosti.⁵

1.2 Další vývoj a budoucnost CSDP

V prosinci 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která dává EU právní subjektivitu. Smlouva dále přejmenovala existující ESDP na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku (CSDP), její mezivládní charakter však zůstal zachován. Deklaruje zvýšení efektivity a soudružnosti CSDP a také vytváří funkci Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku v rámci Evropské služby pro vnější činnost.

Dalším směřováním CSDP se také věnovaly členské státy na summitu Evropské rady v dnech 19. a 20. 12. 2013. Setkání předcházela diskuze s generálním tajemníkem NATO ohledně hodnocení současných bezpečnostních výzev a možností další spolupráce.

SBOP se bude i nadále rozvíjet při plné doplňkovosti s NATO v dohodnutém rámci strategického partnerství mezi EU a NATO a při respektování jejich příslušných rozhodovacích pravomocí a postupů.⁶

Na summitu bylo dále konstatováno, že je nezbytně nutné zlepšit schopnost EU v oblasti rychlé reakce, a to zejména skrze více flexibilní bojové skupiny. Dle zprávy je také nutno podpořit rozvoj vojenských schopností, zajistit efektivitu využívání zdrojů a zvýšit interoperabilitu s dalšími důležitými mezinárodními organizacemi, zejména s NATO.⁷ Na tomto summitu se Velká Británie postavila proti rozšiřování pravomocí EU při tvorbě CSDP, zatímco Německo a Francie její větší institucionální zakotvení podporují. Tento summit byl koncipován jako stěžejní bod pro formování CSDP a jeho výsledkem bylo několik institucionálních vylepšení, ale celkovou revizi politiky, zejména co se týká evropských strategických priorit, základního fungování CSDP, možnosti založení EU Battlegroups a schopnosti EU rychleji reagovat na potencionální hrozby, nepřinesl. Summit dále vyvolal diskuzi ohledně potřeby revize Evropské

⁵ Evropská bezpečnostní strategie, [online], s. 34. (cit. 2015-12-16). Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

⁶ Evropská rada, závěry Evropské rady z 19. a 20. 12. 2013, [online], s. 2. (cit. 2015-12-16). Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/cs/pdf>

⁷ Evropská rada, závěry Evropské rady z 19. a 20. 12. 2013, [online], s. 1 - 8. (cit. 2015-12-16). Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/cs/pdf>

bezpečnostní strategie. Dle některých autorů je nutné změnit strategickou orientaci CSDP a prohloubit na tomto poli vzájemnou spolupráci mezi členskými státy, Evropská komise se tématu aktualizace CSDP sice věnuje, ale zatím neposkytla konkrétní návrhy, jak tento problém řešit.⁸

Díky ukrajinské krizi a zapojení Ruska do tohoto konfliktu se vynořily nové problémy, a to zejména týkající se neschopnosti EU reagovat na nové mezinárodní konflikty. Jednotky pod záštitou CSDP se v minulosti podílely pouze na menších, misích, přičemž počet poskytnutých vojenských jednotek nebyl výrazný⁹. Ukrajina není součástí NATO, USA tedy nejsou přímo do konfliktu zapojeny a necítí potřebu se v tomto konfliktu výrazněji angažovat, zejména vzhledem k blížícím se prezidentským volbám. Způsob provedení není však jednoznačný, ale vzhledem probíhající uprchlické krizi a dalším konfliktům, zejména v Sýrii a v Africe, by se CSDP měla stát více akceschopnou a měla by se začít do těchto krizí zapojovat. Dle některých autorů je současný stav NATO špatný, zejména z pohledu USA, které po EU požadují převzetí větší míry odpovědnosti a větší zapojení do aktuálně probíhajících konfliktů, zejména v Evropě.¹⁰ Toto převzetí odpovědnosti lze definovat jako integrovaný přístup *multi-standed strategy*, který je nezbytný pro ochranu evropského vlivu, zájmů a hodnot, a to nejen v rámci transatlantických vztahů, ale i v kontextu probíhající migrační a uprchlické krize.¹¹

CSDP v posledních několika letech prošla krizí. Její zapojení do zahraničních misí je zanedbatelné a její akceschopnost je rovněž nízká. Nicolai von Ondarza a Marco Overhaus definují tři důvody, proč poslední vývoj CSDP nebyl úspěšný. Prvním z důvodů je, že většina evropské populace je proti vládním zásahům do konfliktů v zahraničí a tradiční evropský intervencionismus tak upadá v krizi. Druhým důvodem je, že CSDP nepatří mezi hlavní priority členských států, které se zejména soustředí na problémy ekonomického charakteru. Posledním důvodem je nenaplněná naděje, že operace v rámci CSDP výrazně ovlivní a ukotví charakter CSDP.¹² Všechny výše

⁸ ONDARZA, von Nicolai, Marco OVERHAUS, *The CSDP after the December Summit: To Rebalance, the EU Should Focus Less on Missions and More on Security and Defence Cooperation*. Stiftung Wissenschaft und Politik. German Institute for International and Security Affairs. s. 4. ISSN: 1861-1761

⁹ Příloha č. 1

¹⁰ WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, Ocotober/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 12. ISSN 0307-1847

¹¹ WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, Ocotober/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 14. ISSN 0307-1847

¹² ONDARZA, von Nicolai, Marco OVERHAUS. *The CSDP after the December Summit: To Rebalance, the EU Should Focus Less on Missions and More on Security and Defence Cooperation*. Stiftung Wissenschaft und Politik. German Institute for International and Security Affairs. ISSN 1861-1761.

uvedené důvody způsobují, že státy EU jsou skeptické k prohlubování CSDP a jejímu většímu institucionálnímu zakotvení.

1.3 Vztah CSDP a NATO

Většina členských států EU jsou zároveň členy NATO (23 států z 28 členských států EU), proto bylo nutné přesně vymezit a stanovit cíle CSDP. Nově vzniklá bezpečnostní politika se neměla angažovat tam, kde již působilo NATO, a to zejména kvůli plýtvání finančních zdrojů. Cílem EU tedy byla snaha o využívání kapacit NATO v rámci autonomních akcí.

Jedním ze zlomových bodů ve vnímání CSDP byl teroristický útok z 11. 9. 2001. Útok vyvolal celosvětově vlnu solidarity, což vedlo i k aktivaci článku 5. Severoatlantické smlouvy

Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost...¹³

Institucionální struktura CSDP byla nestabilní a nedostatečně propracovaná, což zapříčinilo neschopnost dostatečně rychle reagovat na vzniklý problém. Rozdílný přístup Francie a Velké Británie komunikaci více stěžovalo. Velká Británie veřejně nabídla USA veškerou podporu s tím, že díky tomu bude moci více ovlivnit směřování americké zahraniční politiky, britská vojska vedla invazi do Iráku společně s těmi americkými.¹⁴ Francie spolupráci s USA odmítla, a podkopala tak britsko-americký pokus získat schválení Valného shromáždění OSN pro vojenskou akci, přičemž Francie a Německo reprezentovaly evropskou opozici.

Kvůli nutnosti kodifikace principů vzájemné spolupráce NATO a EU byla dne 16. 12. 2002 podepsána dohoda nazvaná Berlin Plus, která umožňuje pro jednotlivé operace přístup EU k plánovacím kapacitám NATO. Rámcová spolupráce probíhá i v personální oblasti, kde si obě organizace navzájem vyměňují styčné důstojníky,

¹³Článek 5 Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949. [online], Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/washingtonskasmlouva.html

¹⁴ WALLACE, Helen, William WALLANCE a POLLACK Mark A., eds, *Policy-making in the European Union* (5th edn, Oxford: Oxford University Press, 2005; s. 451. ISBN 978-0-19-968967-5.

zástupce vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě může být EU pověřen k velení operace v rámci CFDP. V případě plánování vojenské operace může EU také využít Vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě (SHAPE)¹⁵. Spolupráce také probíhá mezi vojenskými výbory EU a NATO a organizace společně jednají na diplomatické úrovni. Jedním z úspěchů bylo převzetí velení od NATO nad vojenskou operací v Bosně a Hercegovině.

I přes to, že byly podepsány dohody o vzájemné spolupráci obou organizací, komunikace mezi nimi byla problematická. Další neshody panovaly ohledně vymezení pojmu autonomní akce, a kdy je tedy uskutečnění této autonomní akce relevantní. V rámci Evropské bezpečnostní strategie z roku 2008 je proto deklarována nutnost další institucionální úpravy mezi jednotlivými organizacemi. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se mezinárodní situace změnila a NATO muselo na toto nové rozložení sil reagovat. V roce 2010 NATO publikovalo novou strategii, která udává další směřování organizace a pomáhá jí přizpůsobit dynamickému mezinárodnímu vývoji. Jako hlavní cíle definuje společnou obranu a bezpečnost.

Jedním z dalších mezníků, které přispěly k zlepšení vztahu mezi EU a NATO, bylo uzavření anglicko-francouzské bilaterální dohody ohledně kooperace v rámci bezpečnosti a obrany pod názvem *Declaration on Defence and Security Cooperation* v říjnu 2010. Tato dohoda přibližuje a kombinuje atlanticismus a europeismus. Tyto dohody umožňují zapojení na společných vojenských operacích, které se mohou konat jak pod záštitou NATO, tak pod EU. Mohou tedy výrazně přispět ke zlepšení spolupráce v rámci transatlantického společenství nebo naopak podpořit akceschopnost v rámci CSDP, jehož schopnost rychle reagovat na nové podněty je velmi slabá¹⁶. Dalším výrazným bodem ve vztahu NATO a CSDP byl summit Evropské rady v prosinci roku 2013. Velká Británie zde vystoupila proti rozšiřování obranné úlohy EU a proti spolupráci v projektech v obranném průmyslu. Tím by se tak mohla EU stát výrazným konkurentem NATO.

NATO a USA však požadují aktivnější zapojení evropských států do současného dění.

¹⁵ Vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě (anglicky Supreme Headquarters Allied Powers Europe, zkratka SHAPE) je ústředím Velitelství spojeneckých sil pro operace (Allied Command Operations, zkratka ACO) sídlícím v Monsu, které zajišťuje průběh operací NATO po celém světě.

¹⁶ CORNISH, Paul. United Kingdom. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013, s. 378. ISBN 9783658011680.

This is why Washington's attitude to the CSDP has migrated from the suspicion of the 1990s through the neutrality of the later President George W. Bush years to the positive endorsement of today. The US wants Europeans to take the security challenges erupting around their continent more seriously: to spend more on defence; and to be more operationally active. Whether that is done through NATO, the EU or the UN is immaterial, provided that it happens.¹⁷

Dle některých autorů se Evropská unie stala ve střednědobém horizontu nejpravděpodobnějším konkurentem USA o udržení unipolárního postavení.¹⁸ Jednotné rozhodování a jednání v mezinárodních a bezpečnostních otázkách však vyžaduje trvalý institucionální základ, spolupráci a koordinaci mezi vládami. V EU tato úroveň spolupráce stále absentuje, ale jednotná pozice členských států v dalších mezinárodních organizacích se utužuje.

¹⁷ WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 13. ISSN 0307-1847.

¹⁸ HODER, Lukáš. *Transatlantické vztahy v době krize. Hegemonie USA a emancipace Evropy po 11. září 2001*. 1. vydání. Brno: Mezinárodní politologický ústav – Masarykova univerzita, 2009, s. 90. ISBN 978-80-210-5059-4.

2 Národní strategické kultury Německa a Velké Británie

Tento teoretický úvod vystihne strategické přístupy obou států k CSDP a zároveň stručně vysvětlí, proč státy jednají daným způsobem a jaké konkrétní mezinárodní a vnitrostátní události ovlivňují jejich chování. Pro vymezení přístupu obou států k CSDP je nutno nejprve definovat strategickou kulturu samu o sobě. Racionalita jednání každého státu je odvozena od jeho historického a kulturního pozadí a každý ze států je poznamenán vlastními traumaty. Tyto jednotlivé prvky výsledně utváří celistvý model, na základě kterého budou státem interpretovány mezinárodní události a na základě kterého bude tento stát rozhodovat a řídit vnitrostátní politiku.

Podle Paula Cornishe může být strategická kultura chápána nejméně třemi způsoby.¹⁹ První možností, jak lze strategickou kulturu chápat, je instrumentální přístup, který autor popisuje jako „*an ideational milieu which limits behavioral choices and which could be possible to derive specific predictions about strategic choice.*“ Tento model je široký a je zejména ovlivněn souborem národních ideí, náboženství a víry, kolektivní paměti národa, tradicemi, ustálenými vzorci chování a samotným pohledem národa na svět. Druhým a nejjednodušším je deskriptivní přístup, který autor popisuje jako „*the way that a given strategic community thinks and behaves*“. Tento přístup se na rozdíl od druhého modelu podle Johnstona zaměřuje na zavedené normy společnosti než na široký sociální kontext. Model dále upozorňuje na to, že tyto normy nejsou nezávislé a nestojí samostatně, naopak jsou zakořeněnou součástí dané komunity a významně ovlivňují její pohled na vnější svět. Poslední ze tří možností je kontext, v rámci kterého je tato strategie tvořena, což autor definuje spojením „*each country's culture shapes its attitude towards warfare*“.²⁰

Bastian Giegerich²¹ chápe národní strategickou kulturu jako soubor charakteristik, které definují ideální preference státu vůči určité problematice. Autor představuje čtyři dimenze, které pomohou strategickou kulturu lépe identifikovat. Mezi jednotlivé dimenze patří základní otázky pro přístup k bezpečnostní politice (*basis for*

¹⁹ CORNISH Paul. *United Kingdom*. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013, s. 371. Autor zde chápe pojem strategické kultury ve třech odlišných rovinách. První ze tří rovin je instrumentální přístup, který autor popisuje na základě tvorby Johnstona (1995, s. 46), deskriptivní přístup autor popisuje na základě práce Norheima-Martinsena (2011, s. 519), a poslední přístup, který chápe strategickou kulturu v kontextu, v rámci kterého je tvořena, autor čerpá z tvorby Towla (2009, s. 12).

²⁰ MEYER, Christoph O. *The quest for a European strategic culture: Changing norms on security and defence in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2006, s. 20 – 21.

²¹ GIEGERICH, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Numos, 2006, 244 s. ISBN 978-3832923716.

security and defence policy), použití vojenské síly (*purpose of the military*), volba prostředků mezi vojenskými a civilními (*balance of instruments*) a možnost spolupráce s jinými organizacemi, zejména NATO, a tím související potenciální konflikt loajalit (*preferred arenas for cooperation*). Stěžejním bodem autora pro definici evropských strategických kultur byl předpoklad, že státy musely v minulosti řešit stejné výzvy, a to za podobného vnitrostátního institucionálního ukotvení, a jejich odlišná rozhodnutí byla tedy ovlivněna existencí národních strategických kultur, které byly převážně zformovány v průběhu druhé světové války.

Tyto čtyři dimenze pak autor aplikuje na vztah státu k CSDP, ve kterém rozlišuje různé stupně tlaku EU na adaptaci konkrétního státu s touto politikou. Podle různých silných tlaků autor definuje očekávané odpovědi a role chování států. U nízkého tlaku na adaptaci je to role *promoter*, u středního *complier* a u vysokého *reluctant follower*. Ve vztahu k CSDP je *promoter* ten stát, který s předstihem bere zřetel na speciální závazky a povinnosti vyplývající ze společné unijní spolupráce a z CSDP a důsledně je aplikuje ve vnitrostátní politice. Stát nazývaný se *complier* zakotvuje vzájemnou kooperaci států a EU, a to z vlastní iniciativy, ale tato reforma probíhá postupně a nenásilně. Stát v roli *reluctant follower* (neochotný následovatel) je pomalý v realizaci a klade velký důraz na vyjednávání různých podmínek. Stát tak výsledně bývá nečinný až k problematice lhostejný. Tento teoretický model bude v této kapitole aplikován na národní strategické kultury Německa a Velké Británie.

2.1 Strategická kultura Velké Británie

Strategická kultura Velké Británie je do značné míry determinována historickou zkušeností. Po staletí stát udržoval v Evropě rovnováhu sil skrze svou politiku „rozděl a panuj“, a když bylo třeba, poskytoval malým a středním státům v Evropě ekonomickou, diplomatickou, případně vojenskou pomoc. Evropské státy se však staly pro Velkou Británii potenciálním konkurentem a mezinárodní rozložení sil na počátku 20. století se pro ni stalo neudržitelné, stát již nemohl situaci sám kontrolovat a musel přistoupit ke kooperaci na poli mezinárodní politiky.²² Tím je vysvětlen odklon Velké Británie od její role imperiálního hegemonu a její následovné snahy podílet se na mezinárodní kolektivní bezpečnosti skrze SN, a později OSN a NATO. Stát má v těchto organizacích přední postavení (v případě SN v minulosti měl), v OSN je stálým členem

²² SIMÓN, Luis. *Britain, The EU and the Future of Europe: A Geostrategic Perspective*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 18. ISSN 0307-1847.

Rady bezpečnosti. V průběhu studené války hrála Velká Británie v rámci NATO klíčovou roli, jelikož její vojenské jednotky byly přítomny v Berlíně a zajišťovaly ochranu hranic mezi SRN a NDR. Stát byl zároveň od počátku 60. let nejvýznamější námořní posilou organizace, námořní jednotky se zaměřovaly zejména na ochranu východního Atlantiku. Přítomnost konvenčních jednotek zde byla nutná z důvodu změny strategie organizace z masivní odvety (*strategic nuclear response*) na strategii pružné reakce, která v první řadě preferovala použití konvenčních sil (*initial response with conventional forces*).²³ Na tomto aktivním zapojení do mezinárodních organizací lze pozorovat snahy Velké Británie o vliv na mezinárodní dění a současně zůstat v roli mezinárodního hegemonu. Koloniální minulost státu se tak odráží v aspiraci státu hrát klíčovou roli v mezinárodních otázkách a zůstat jedním z nejvíce schopných, mobilních a vojensky připravených evropským států.²⁴

2.1.1 Strategická kultura dle Paula Cornishe

Paul Cornish ve své studii z roku 2013 dokládá, že v rámci politiky Velké Británie je pojem strategická kultura konzistentně chápán v deskriptivním a kontextuálním smyslu. Britská strategická kultura je zejména založena na touze udržet své velmocenské postavení a být nezávislou a rezistentní vůči tlaku zvenčí jednat pod neočekávanými podmínkami určitým způsobem. V historickém kontextu Velká Británie chtěla být součástí světového dění a chtěla na mezinárodním poli jednat, a to jak v ekonomickém, tak vojenském slova smyslu. Stát vždy zastával expanzivní vojenskou politiku, a i v průběhu 20. století se britská armáda účastnila několika vojenských konfliktů. Politika státu byla dále ovlivněna svým strategickým geografickým umístěním, které zapříčinilo, že se stát stal námořní velmocí a respektovaným hráčem mezinárodní politiky.

Velká Británie zároveň do oblasti vojenství přispívá značnou částí ze svého rozpočtu, konkrétně v roce 2015 \$ 56,2 bn., což jsou 2 % z jejího GDP a Velkou Británii tak staví na páté místo ve světovém měřítku.²⁵ Tyto výdaje jsou ovlivněny snahou o vytvoření vyspělého integrovaného přístupu k mezinárodní bezpečnosti

²³ BAJWA, Madeeha a POSTNIKOW, Evgeny. *Denationalisation of the military? The British and French Armies in the Context of Defence Cooperation*. International public policy review. Nov 2006, Vol. 2, No. 2., s 54

²⁴ MEYER, Christoph O. *The quest for a European strategic culture: Changing norms on security and defence in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2006, s. 48 - 49.

²⁵ Graf vynaložených nákladů na obranu za rok 2015. Dostupný online z <https://www.iiss.org/-/media/images/publications/the%20military%20balance/milbal2016/mb%202016%20top%2015%20defence%20budgets%202015.jpg?la=en>

(*integrated/comprehensive approach*), který se zejména zaměřuje na prevenci, management a komplexní řešení krizí. David Cameron definoval tento přístup v *National Security Strategy and Strategic Defence Review* z roku 2010 následovně.

*...to identify risks early and treat the causes, rather than having to deal with the consequences. Our approach recognises that when we fail to prevent conflict and are obligated to intervene militarily, it costs far more.*²⁶

Jedním z dalších faktorů ovlivňujících britskou strategickou kulturu je podle Paula Cornishe vztah mezi armádou, vládou a společností. Působení v armádě má ve Velké Británii dlouhou historickou tradici, vojenští důstojníci jsou v tamní společnosti váženými občany a zaměstnanci v armádě mají zároveň plnou podporu vlády. Jednou z dalších teorií vysvětlující tento sociální vztah je existence morálně závazné dohody mezi ozbrojenými silami, vládou a společností pod názvem *Military Covenant* z roku 2000, která popisuje základní principy fungování vzájemného vztahu. Dalším z faktorů, který ovlivňuje tvorbu britské politiky, je *special relationship* (zvláštní vztah) s USA. Vojska obou států se společně podílela na mnoha operacích, armády používají podobnou vojenskou techniku, a britská vojska se vojenských akcí bez podpory USA téměř neúčastní. Vztah mezi státy je založen na nerivalitní kooperaci.

Na základě výše uvedených bodů je patrné, že Velká Británie má důležité historické předpoklady pro rozhodování na základě pragmatismu. Politické rozhodování není řízeno existencí strategické kultury jako vládního plánu, naopak převládá konzervativní přístup, který lze dle autora označit jako „*muddling though*“.²⁷ Autor však dále upozorňuje, že zároveň existuje mezera mezi ambicemi státu a politickou autoritou a mezinárodním vlivem, kterými stát fakticky disponuje. Politické vládnutí je nejvíce ovlivněno historickou tradicí supervelmoci, a proto některá politická rozhodnutí nejsou racionální a odůvodnitelná britskou národní bezpečnostní strategií, naopak jsou spíše tvořena v kontextu určité situace. Paul Cornish v závěru své studie uvádí, že Velká Británie má spíše taktickou než strategickou kulturu a je tak paradoxní, že jeden z nejvlivnějších evropských států vlastně nemá koherentní přístup k bezpečnostní

²⁶ MINISTRY OF DEFENCE. 2010 to 2015 Government Policy: Conflict in Fragile States. [online]. © Crown copyright. Dostupný z <https://www.gov.uk/government/publications/2010-to-2015-government-policy-conflict-in-fragile-states/2010-to-2015-government-policy-conflict-in-fragile-states>, zaktualizovaný ke dni 5. 5. 2015

²⁷ CORNISH, Paul. *Strategy in Austerity: The Security and Defence of the United Kingdom*. London: Macmillan. 2010, © The Royal Institute of International Affairs, s. 25 – 27. 2010 ISBN 978 1 86203 2415.

strategii, který by byl závazný a všeobecně aplikovatelný. Stupeň předvídatelnosti britské politiky je tedy nízký, jelikož tvorba rozhodnutí je výrazně ovlivněna danou situací a souvisejícími okolnostmi.²⁸

2.1.2 Strategická kultura dle Bastiana Giegericha

V této sekci bude analyzován přístup Velké Británie k CSDP na základě modelu Bastiana Giegericha²⁹, který je rozpracován v úvodu této kapitoly. Autor zkoumá čtyři dimenze, ve kterých rozlišuje různé stupně tlaku EU na adaptaci státu s CSDP, a podle různě silných tlaků autor definuje očekávané odpovědi a role chování států. V první dimenzi je zkoumán přístup státu k základním bezpečnostním otázkám, který je u Velké Británie tak i u CSDP založen na kooperativním přístupu, což lze u státu pozorovat zejména u jejího aktivního začlenění do transatlantických struktur, NATO a na jejím speciálním vztahu s USA. Přístup zároveň není v rozporu s historickou imperiální tradicí státu, který je vnímán jako supervelmoc. Tlak na adaptaci je zde nízký a stát tak staví do role promoter. V druhé dimenzi je zkoumáno použití vojenské síly. Z historického hlediska se Velká Británie považuje za jednu ze světových supervelmocí, k čemuž patří i projekce síly. K tomuto chování výrazně přispělo strategické geografické umístění království, oba tyto body se významně promítají do tvorby politiky CSDP. Velká Británie použití vojenských prostředků neodmítá, tlak CSDP na přizpůsobení je nízký a stát je opět v roli promoter. Třetí z dimenzí je zkoumání prostředků, které jsou k výše uvedenému chování použity. Velká Británie tradičně upřednostňuje použití vojenské síly a armádních prostředků oproti civilním. V této dimenzi není britská strategická kultura v konfliktu s CSDP, tlak je zde také nízký a stát je v roli promoter.

V poslední z dimenzí je zkoumáno zapojení Velké Británie do jiných organizací a její preference v rámci kooperace v bezpečnostní politice. V tomto bodě lze pozorovat vysoký tlak CSDP na adaptaci vnitrostátní politiky, jelikož Velká Británie má blíže ke spolupráci v rámci NATO a obává se výraznějšího zapojení či vyčlenění CSDP. Tento přístup se dále odráží v projekci těchto preferencí do tvorby strategické kultury EU, tlak na adaptaci je zde vysoký a stát je v roli reluctant follower. Toto směřování britské

²⁸ CORNISH Paul. *United Kingdom*. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013, s. 371. ISBN 978-3-8349-3464-2.

²⁹ GIEGERICH, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Numos, 2006, 244 s. ISBN-13 978-3832923716.

zahraniční politiky částečně změnil Tony Blair, který tuto problematiku otevřeně zmiňoval v několika proslovech.

*... the United States wanted Europe to become more military capable, particularly in its own region, and that ESDP would therefore preserve rather than damage NATO by alleviating American frustration with lacklustre European contributions.*³⁰

Výsledné tlaky k adaptaci státu blíže k CSDP jsou různé. Tři ze čtyř dimenzí zkoumající podobnost strategické kultury Velké Británie a CSDP jsou ve shodě. U dimenzí, které zkoumaly přístup státu k základním bezpečnostním otázkám, použití vojenské síly a volbě prostředků, je tento tlak velmi malý. Velká míra adaptace je třeba u způsobu kooperace, kdy se Velká Británie obává více zapojit do unijních bezpečnostních struktur, které by byly zcela autonomní na NATO a které by vznikly na roveň této organizaci. Tento rozpor je podle Bastiana Giegericha „given that Britain does not have a consensual political culture, policy-makers should react with inertia unless norm entrepreneurs emerge“³¹. Očekávané chování státu pak záleží na jednotlivých dimenzích, lze však konstatovat, že ve třech ze čtyř zkoumaných dimenzí se bude Velká Británie chovat podle role promoter, pouze v rámci mezinárodní kooperace jako reluctant follower.³²

2.1.3 Proces „uploading and downloading“ dle Lee Turpin

Vliv Velké Británie na tvorbu CSDP a její zapojení do procesu evropeizace je podle Lee Turpin³³ dále ovlivněno duálním procesem „uploading“ a „downloading“.³⁴ Procesem „downloading“ se rozumí vnitrostátní adaptace státu, která proběhla na základě tlaku nadnárodních institucí EU. Vyjadřuje vliv politiky EU na tvorbu domácí politiky a utváření politických struktur. Procesem „uploading“ se naopak rozumí vliv a projekce vnitrostátní politiky do tvorby politiky EU a jejího institucionálního ukotvení. Obě roviny se tak vzájemně ovlivňují a doplňují a lze zároveň vyjádřit stupeň jejich adaptace.

³⁰ HUFF, Ariella. *The Discursive Construction of the CSDP in the British, Irish and Polish Parliaments 1998-2008: Comparisons, Contrasts and Challenges*. Devine. 2011, Vol. 11., s. 4.

³¹ GIEGERICH, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Nomos, 2006, s. 85. ISBN-13: 978-3832923716

³² Příloha č. 1

³³ TURPIN, Lee. *The Europeanisation of British Security Policy*. The Polish Quarterly of International Affairs, 2015, no 3, s. 85 – 89. ISSN 1230-4999.

³⁴ TURPIN, Lee. *The Europeanisation of British Security Policy*. The Polish Quarterly of International Affairs, 2015, no 3, s. 85. ISSN 1230-4999.

Proces „uploading“ lze v britské politice zaznamenat u bilaterální britsko-francouzské dohody v Saint-Malo v roce 1998, když Velká Británie demonstrovala vůli se zapojit do evropských obranných struktur a potřebu vytvoření autonomní evropské bezpečnostní složky, což zároveň vojensky posílilo kapacity NATO, které k těmto složkám má přístup. Stát tak upozornil na to, že je zapotřebí zvýšit peníze poskytované na obranu z národních rozpočtů a také podpořit vzájemnou spolupráci mezi členskými státy EU ke sdílení těchto zdrojů.³⁵

Zároveň se jednalo o první krok Velké Británie k vytvoření nezávislých evropských obranných struktur, díky kterým se dále vytvořil prostor pro jejich působení v rámci NATO, které tak vojensky posílilo a není již odkázáno zejména na vojenské kapacity USA. Britští vládní politici situaci okomentovali s tím, že jejich cílem bylo posílit NATO skrze „autonomní“ spíše než „nezávislé“ evropské kapacity.³⁶ Záměr posílit pozici NATO a přispět v rámci EU k procesu „uploading“ byl viditelný i např. v projevu britského premiéra Tonyho Blaira při vytváření Evropské bezpečnostní strategie, ve které je vidět snaha Velké Británie o posílení pozic NATO, kdy by strategická kultura EU měla NATO podporovat, nikoliv nahrazovat.³⁷

Z výše uvedeného lze dovést, že Velká Británie stála u zrodu evropské obranné kultury a britské národní preference výrazně ovlivňovaly v jejích počátcích její směřování skrz proces „uploading“. Zároveň lze vyvodit, že Velká Británie podporuje institucionální zakotvení bezpečnostních a obranných struktur v rámci EU, které však nesmí být v přímém konfliktu s politikou NATO, což lze zároveň doložit obsahem britského programu *National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review* z roku 2010, kde je uvedeno: „collective security through NATO at the basis for territorial defence of UK, and stability of our European neighbourhood.“³⁸ Cílem Velké Británie bylo podpořit evropské státy k posílení pozice NATO než vytvořit politiku, která bude s NATO soupeřit. Velká Británie dlouhodobě podporuje mezivládní spolupráci na poli bezpečnostní politiky, která by měla podpořit euroatlantické partnerství spíše než ho duplikovat. Závěrem lze tvrdit, že pokud spolupráce v rámci

³⁵ WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 12. ISSN 0307-1847.

³⁶ TURPIN, Lee. *The Europeanisation of British Security Policy*. The Polish Quarterly of International Affairs, 2015, no 3, s. 87. ISSN 1230-4999.

³⁷ BLAIR, Tony. Doorstep interview by the Prime Minister, proslov na tiskové konferenci v Bruselu dne 11. 12. 2003

³⁸ National Security Strategy and Strategic Defence and Security 2010, Review, © Crown copyright 2015, s. 134

CSDP ukotví a podpoří evropské členské státy NATO v efektivnější spolupráci a k zvýšení výdajů na obranu, bude mít CSDP podporu Velké Británie.³⁹

2.1.4 Vztah Velké Británie, USA a NATO

Konzervativní historický přístup Velké Británie lze sledovat i v jejím speciálním vztahu s USA, který společně se členstvím a působením království v NATO podporuje premisu o kooperativním přístupu Velké Británie k bezpečnostní politice. V rámci nejdůležitějších dvou klíčových aktérů na poli bezpečnostní politiky v Evropě Velká Británie upřednostňuje NATO a USA před EU. Tento vztah je nejvíce ovlivněn dlouhodobou vojenskou spoluprací mezi královstvím a USA, a také společným názorem, že tvorba bezpečnostní a obranné politiky je záležitostí rozhodování vlád jednotlivých států a neměla by být do velké míry ovlivněna nadnárodní institucí, což značí např. zmíněné britsko-francouzské dohody z roku 2010. Britský atlanticismus a britská preference ke kooperativní bezpečnosti jsou zejména založeny na historické zkušenosti z druhé světové války a ze suezské krize, kdy USA dávaly Velké Británii bezpečnostní záruky. Luis Simon tento vztah okomentoval následovně.

*To paraphrase an oft-cited passage by Lord Ismay, NATO's first secretary general, keeping the Germans down and the Russians out would require keeping the Americans in.*⁴⁰

Vzájemná spolupráce probíhala i po konci druhé světové války a následně během druhé poloviny 20. století. Tento atlanticismus je v britské společnosti a kultuře hluboce zakořeněn, výsledně britští politici důsledně postihují jakoukoliv politiku, která by mohla tuto alianci ohrozit.⁴¹

Z důvodu několika probíhajících krizí se v posledním desetiletí objevila pro USA potřeba definovat své hlavní strategické cíle. V roce 2012 USA prohlásily, že hlavní strategickou prioritou se pro ně stává region Asie a Pacifiku, na který se současně Velká Británie ekonomicky nejvíce orientuje. Tento částečný odklon od Středního východu a Evropy pro Velkou Británii znamená výzvu a příležitost zároveň. Přítomnost USA v asijsko-pacifickém regionu se projeví tamější větší politickou stabilitou, což je pro britskou ekonomiku přínosem, a dále skrze sdílené zájmy přispěje k udržení

³⁹ CORNISH, Paul. *United Kingdom*. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013, s. 377. ISBN 978-3-8349-3464-2.

⁴⁰ SIMÓN, Luis. *Britain, The EU and the Future of Europe: A Geostrategic Perspective*. *Rusi Journal*, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 18. ISSN 0307-1847.

⁴¹ DYSON, Tom. *Convergence and Divergence in post-Cold War British, French and German Military Reforms: Between International Structure and Executive Autonomy*. *Security Studies*. 2008, Vol. 17, Issue 4, s. 770.

dobrých vztahů mezi Velkou Británií a USA. Zároveň se však Velká Británie bude muset z důvodu menšího vlivu USA na Evropu a Střední východ více zaměřit na svou bezpečnostní strategii, potažmo tvorbu CSDP.⁴² Velká Británie je mnohými evropskými státy vnímána jako „*guarantor of balanced Europe*“, výrazný vliv tedy v budoucnu může mít existující britsko-francouzská spolupráce, zejména dohoda na nukleárním programu.

Diskuzi a nelibost ohledně omezení působení NATO v Evropě vyvolává zejména současná ukrajinská krize. Dle některých autorů je pro Velkou Británii z tohoto důvodu nutné stanovit si hlavním strategickým cílem obnovení transatlantického partnerství, což může být uskutečněno skrz organizaci NATO, která nadále zůstává nejlepší strategickou evropskou jistotou. Pro přesvědčení USA, aby zůstaly aktivně zapojeny do NATO, je však zapotřebí, aby členské státy EU převzaly odpovědnost za probíhající evropské konflikty a více se podílely na obraně a ochraně, a to zejména ve východní Evropě.⁴³ Díky svému speciálnímu vztahu s USA má Velká Británie klíčovou pozici při vyjednávání ohledně bezpečnostních struktur a kooperací mezi EU a NATO, její pragmatický přístup k tvorbě CSDP je pravděpodobně nejlepší zárukou k vytvoření strategického plánu, který se bude vzájemně doplňovat se strategií NATO, potažmo USA.

2.1.5 Shrnutí

Na základě uvedeného je patrné, že v rámci politiky Velké Británie je strategická kultura chápána zejména v deskriptivním smyslu, který je nejvíce ovlivněn způsobem, jak daná strategická komunita myslí, a jakým způsobem se chová. Království postrádá dlouhodobý koherentní přístup k bezpečnostní strategii, který by byl všeobecně aplikovatelný. Jednání státu je tak založeno hlavně takticky a pragmaticky. Vliv na strategii má tak i kontext, v rámci kterého je tato strategie tvořena. Je patrné, že racionalita jednání státu je založena na historické zkušenosti, která společně s existujícími transatlantickými vazbami nejvíce ovlivňuje rozhodování státu, což lze pozorovat zejména na zdrženlivém chování Velké Británie ohledně konsolidace CSDP. Zároveň je však patrné, že Velká Británie působí na CSDP procesem „uploading“, kterým projektuje své národní zájmy do tvorby politiky na úrovni EU. Její působení na

⁴² SIMÓN, Luis. *Britain, The EU and the Future of Europe: A Geostrategic Perspective*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 18. ISSN 0307-1847.

⁴³ SIMÓN, Luis. *Britain, The EU and the Future of Europe: A Geostrategic Perspective*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 18 - 19. ISSN 0307-1847.

CSDP prostřednictvím tohoto procesu je tak nejvýrazněji ovlivněno historickými transatlantickými vazbami, v rámci kterých stát usiluje o doplňkovost CSDP vedle NATO.

I když stát patří mezi jeden ze zakladatelů evropských obranných struktur, v praxi byl zapojen do probíhajících konfliktů pouze zanedbatelný počet vojenských jednotek a akceschopnost a činnost CSDP je velmi nízká. Velká Británie nepodpořila výraznější institucionální zakotvení této politiky, příkladem je nepodpoření vzniku Stálého operačního velitelství EU, které mělo podporu ostatních členských států, nebo zablokování navýšení rozpočtu v rámci European Defence Agency⁴⁴. Stát v minulosti přispěl k rozvoji diskuze ohledně strategického myšlení v rámci CSDP, vylepšil akceschopnost vojenských jednotek, zvýšil jejich počet, který je schopen se účastnit vojenských akcí, a aktivně podporoval jejich účast na operacích. Velká Británie dále hrála klíčovou roli při tvorbě Evropské bezpečnostní strategie v roce 2003. Její zapojení do CSDP je však značně ovlivněno předpokladem, že pokud se evropské státy více nezapojí do NATO, je organizace předurčena k zániku. Velká Británie je tak frustrována neochotou členských států EU řešit tento problém a více se zapojovat do probíhajících akcí, zatímco EU se zaměřuje zejména na institucionální zakotvení bezpečnostní a obranné politiky.⁴⁵

Z uvedeného je patrné, že Velká Británie se v minulosti rozhodovala individuálně s vidinou případných zisků a blokovala snahy ostatních států, především Německa, institucionálně zakotvit CSDP a vytvořit střednědobou až dlouhodobou bezpečnostní strategii, která bude akceschopná a bude dodržována a plněna všemi členskými státy EU. Namísto toho Velká Británie preferovala bilaterální dohody (především s Francií), které království umožnily jednat rychleji a v rámci dané situace výhodněji. Stát však má dostatek předpokladů, jak vojenských, tak ekonomických, pro to stát se leaderem v rámci obranné a bezpečnostní politiky v EU.

V kontextu probíhající uprchlické krize a dalších konfliktů Velká Británie uvažuje o vystoupení z EU. David Cameron v roce 2013 ve svém proslovu ohledně britské budoucnosti v rámci EU nastínil, že by odchod království znamenal také komplikaci pro CSDP. Zástupce předsedy Evropského parlamentu Alexander Graf Lambsdorff dále situaci okomentoval s tím, že „*London has to be a part of any*

⁴⁴ WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 15. ISSN 0307-1847.

⁴⁵ KEMPIN, Ronja, Jocelyn MAWDSLEY. *The UK, the Eu and European Security: A German Perspective*. Rusi Journal, August/September 2013, vol. 158, no. 4, s. 34. ISSN 0307-1847.

*European Common Foreign and Security Policy for it to be taken seriously.*⁴⁶ Dle některých britských politiků však neslo království břímě leadera již dlouho a nyní je na ostatních státech, aby ho převzaly.⁴⁷ O budoucnosti dalšího zapojení Velké Británie do CSDP a o dalším směřování této politiky tak rozhodne britské referendum.

2.2 Strategická kultura Německa

Německo bývalo kvůli svému přístupu k zahraniční politice označováno za civilní mocnost.⁴⁸ Nejdůležitějším bodem strategické kultury Německa je vedle upřednostňování multilaterálních dohod preference civilních prostředků před vojenskými. V rámci CSDP Německo podporuje zejména kombinaci civilních a vojenských prostředků při řešení krizových situací. Stát po skončení druhé světové války zažil šok, který podpořil kulturně-politické změny ve společnosti. Příklon k politice civilní mocnosti je tedy ovlivněn touto razantní změnou a dále také poválečným vlivem USA. Po rozpadu Východního bloku stálo Německo před velkým rozporem, napětím mezi kolektivní bezpečností založené na multilaterálních dohodách na straně jedné, a na straně druhé na možnostech národní bezpečnosti a územní obrany založené na vlastních prostředcích a možnostech. S koncem studené války a po sjednocení NDR se SRN přestalo Německo čelit konkrétní hrozbě a nově transformovaný stát zaujal silnou pozici v rámci mezinárodní politiky. Německo se zejména soustředilo na integraci do NATO a EU, kde zaujímá významnou roli hlavně díky svým potencionálním kapacitám.

Po sjednocení NDR se SRN se transformovaný stát přiklonil ke konceptu kooperativní bezpečnosti založené na spolupráci jednotlivých států. Nepotvrdila se tedy premisa realistů, že sjednocené Německo zaujme velmi silnou pozici a přikloní se směrem k velmocenské politice.⁴⁹ S postupným vývojem mezinárodní situace se SRN od 90. let částečně odklání od konceptu civilní mocnosti a čelí problému, jak zkombinovat svůj přístup s nutností reagovat jako jeden z hlavních aktérů CSDP na nové mezinárodní krize.

⁴⁶ KEMPIN, Ronja, Jocelyn MAWDSLEY. *The UK, the Eu and European Security: A German Perspective*. Rusi Journal, August/September 2013, vol. 158, no. 4, s. 33. ISSN 0307-1847.

⁴⁷ WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 14 - 15. ISSN 0307-1847.

⁴⁸ MAULL, Hanns W. (1999): *Germany and the Use of Force: Still a Civilian Power?* Trier Arbeitspapiere zur Internationalen Politik, Vol. 1999, No. 2.

⁴⁹ KŘÍŽ, Zdeněk. *Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly*. Mezinárodní vztahy, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60 -76. ISSN 0323 -1844., Mearsheimer 1990: Back to the Future

2.2.1 Strategická kultura Německa jako civilní mocnosti

Koncept civilní mocnosti Hanns W. Maull⁵⁰ definuje jako zahraniční politiku státu, která podporuje multilateralismus, institucionální budování a nadnárodní integraci. Stát se současně snaží omezovat použití síly v mezinárodních vztazích prostřednictvím národních a mezinárodních norem. Na základě výše uvedeného se civilní mocnost dobrovolně podřizuje principům a normám moderního mezinárodního práva a preferuje mezinárodní spolupráci států skrze partnerství, čímž částečně vědomě omezuje svoji národní suverenitu. Mezinárodní konflikty se snaží řešit kolektivní cestou, neusiluje o zisk moci nebo výsadní pozice v rámci společenství, ale dbá na dodržování a vynucování základních lidských práv. V případě, že multilaterální jednání a dohody dostatečně nerespektují základní lidská práva nebo normy mezinárodního práva, je stát ochoten vystoupit z jednání a jednat samostatně. Stát civilní mocnosti legislativně upravuje podmínky vojenských i nevojenských akcí. Stát dále preferuje vyjednávání, mírové řešení konfliktu a využívá i nevojenské prostředky a sankce. Je skeptický k použití síly a tuto možnost vnímá jako poslední možnou. V případě, že se použití síly nelze vyhnout, dbá na to, aby dopad a vznik škod byl co nejmenší.

Chování státu civilní mocnosti je determinováno zahraničně-politickou kulturou země, která je ovlivněna historickou zkušeností, sdílenými hodnotami a způsobem vnímání vnějšího světa a sebe sama. Stát sleduje svůj národní zájem, ale obecné hodnoty a ideje jako lidská práva jsou těmto zájmům nadřazena, jelikož civilní mocnost prosazuje lidská práva i na mezinárodní úrovni, a tak podporuje civilizovaný systém mezinárodních vztahů⁵¹. Dle Hannse W. Maulla je třeba mezinárodní politiku civilizovat skrz aktivní jednání států.⁵² Tím by měly být z mezinárodní politiky odstraněny všechny tradiční tendence jako násilí nebo princip svépomoci.

Tento model byl u Německa po druhé světové válce zformován díky jeho traumatické minulosti, na základě které je Německo skeptické k použití vojenské síly a je odhodláno zabránit německému militarismu a nacionalismu znovu ohrozit Evropu, což vedlo k tomu, že se stát zavázal projektovat univerzální demokratické hodnoty v zahraniční politice. SRN zastává silnou pozici v rámci CSDP, ale tyto pozice nevyužívá primárně k prosazování svých zájmů, ale ke snažší prezentaci lidských práv

⁵⁰ MAULL, Hanns W. (1999): *Germany and the Use of Force: Still a Civilian Power?* Trier Arbeitspapiere zur Internationalen Politik, Vol. 1999, No. 2., s. 1.

⁵¹ KRÍŽ, Zdeněk. *Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly*. Mezinárodní vztahy, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 71. ISSN 0323 -1844.

⁵² MAULL, Hanns W. (1999): *Germany and the Use of Force: Still a Civilian Power?* Trier Arbeitspapiere zur Internationalen Politik, Vol. 1999, No. 2.

a hodnot a stabilizaci mezinárodního společenství států. Stát neusiluje o oslabení pozic NATO, tuto novou formu spolupráce chápe spíše jako spolupráci na regionální úrovni v rámci EU.

2.2.2 Strategická kultura Německa dle Bastiana Giegericha

V této sekci bude analyzován přístup Německa k CSDP na základě modelu Bastiana Giegericha⁵³, který je rozpracován v úvodu této kapitoly. Autor zkoumá čtyři dimenze, ve kterých rozlišuje různé stupně tlaku EU na adaptaci státu s CSDP, a podle různě silných tlaků autor definuje očekávané odpovědi a role chování států. Autor spatřuje největší rozpor v rámci strategické kultury Německa v napětí mezi preferencí státu pro civilní prostředky a teritoriálně zaměřenou obranou na straně jedné a bezpečnostní strategií založené na multilaterálních smlouvách na straně druhé, která podporuje vojenské zásahy.

V první dimenzi autor zkoumá přístup státu k základním bezpečnostním otázkám, který je u CSDP stejně jako u německé strategické kultury založen na kooperativní bezpečnosti, která je chápána jako protiklad té národní. Tlak na přizpůsobení státu v základních bezpečnostních otázkách k CSDP je malý a staví ho tak do role promoter. V druhé dimenzi je zkoumáno použití vojenské síly. Autor upozorňuje zejména na to, že čím více bude na Německo kladen tlak jednat v rámci multilaterálních vztahů s důrazem na projekci síly, tím bude německá strategická kultura více rozštěpená. Autor zde také upozorňuje na možnost, že pod tlakem CSDP se německá armáda může opětovně stát intervenční silou.⁵⁴ Tlak na stát k použití vojenské síly je tedy velký a stát v tomto případě staví do role reluctant follower. Třetí z dimenzí je použití prostředků. V rámci CSDP, která kombinuje použití vojenských i civilních prostředků, je tlak na volbu mezi oběma prostředky střední, německé preference civilních prostředků mohou být do CSDP inkorporovány a stát tak staví do role complier.

Ve čtvrté poslední dimenzi je zkoumána spolupráce státu s jinými mezinárodními organizacemi a s tím spojený možný konflikt loajalit. Funkce CSDP je limitována pouze na evropskou bezpečnost a institucionální spolupráce s NATO není dostatečně propracována, Německo proto upřednostňuje souběh národní i multilaterální

⁵³ GIEGERICH, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Numos, 2006, 244 s. ISBN-13 978-3832923716.

⁵⁴ SAROTTE, Mary Elise. *German Military Reform and European Security*. Oxford. Oxford University. 2001. s. 11. ISBN 978-0198515647.

bezpečnostní strategie, které umožňuje státu spolupracovat s EU i NATO, což stát dostává do potencionálního konfliktu loajalit, zde je tedy tlak CSDP na přizpůsobení střední, což stát staví do role complier.

Ve výsledku tedy na Německo působí různé stupně tlaků, nízký v rámci základního přístupu k bezpečnostním otázkám skrze kooperativní jednání, středně silný ve volbě prostředků a dále v rámci okruhu spolupráce státu s EU a NATO a vysoký tlak na použití vojenské síly. Očekávané chování Německa při adaptaci státu k CSDP je klasifikováno dle všech rolí, záleží na jednotlivých čtyřech dimenzích, které jsou zkoumány.⁵⁵

2.2.3 Odklon Německa od konceptu civilní mocnosti?

Německá strategická kultura je do značné míry charakterizována ambivalencí k použití vojenské síly, která je veřejností i velkou částí politického spektra vnímána jako ultima ratio. I když se postupně zvyšuje množství vojáků, které může Německo nasadit do mezinárodních operací, stát je stále často vnímán jako civilní mocnost a použití vojenské síly vnímá jako nezbytné pro uskutečnění humanitární pomoci. Německé veřejné mínění zůstává skeptické k použití síly, o změnu tohoto přístupu se snaží Ministerstvo obrany, které chce získat větší institucionální podporu pro mezinárodní mise, a zároveň usiluje o podporu padlých vojáků veřejností. Německé obyvatelstvo však zůstává spíše pacifistické, vojenskou intervenci v případě konfliktu podporuje pouze 14 % Němců.⁵⁶ Tato skutečnost je do jisté míry determinována jeho historickou zkušeností, zejména z druhé světové války. Diskuzi ohledně použití síly lze v rámci německé vnitrostátní politiky několikrát pozorovat, příkladem toho je zejména německý protiamerický postoj během války v Iráku.

V roce 2002 probíhala v Německu předvolební kampaň a tehdejší kancléř Gerhard Schröder si chtěl v dalším volebním období udržet svoji pozici. V té době USA razantně vystupovalo proti iráckému režimu, což u velké části německého obyvatelstva vyvolalo nelibost. Této skutečnosti využili němečtí sociální demokraté, kteří svou rétorikou a veřejným odporem vystupovali proti tehdejší americké zahraniční politice, což odporovalo dlouhodobému přístupu Německa, podporujícího multilaterální postup. Schröderova vláda unilaterálně odmítla jakékoli použití síly v Iráku, a to

⁵⁵ Příloha č. 2

⁵⁶ DAASE, Christopher, Julian JUNK, Julian. *Germany*, s. 146 – 147. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Schriftenreihe des Zentrums für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013. s. 139 – 152. ISBN 978-3-658-01168-0.

i v případě explicitního mandátu Rady bezpečnosti OSN.⁵⁷ Po následné těsné výhře ve volbách se protiamerická rétorika umírnila, což podtrhlo její účelové použití ve volbách. Gerhard Schröder chtěl zpět získat vliv a pozici silného státu - zaměřil se více na spolupráci v zahraniční politice mezi státy EU. Zároveň také rostl tlak dalších států na zformování jasného cíle CSDP a na požadavek důraznějšího zapojení se do mezinárodní politiky a vojenských krizí. Německo bylo neschopno včas reagovat na americkou zahraniční politiku, která rozdělila vnímání transatlantické bezpečnosti na ty, kteří podporují americkou politiku vůči Iráku a na ty, kteří jsou proti.

V rámci posledních několika konfliktů, zejména v Libyi, lze dále poukázat na fakt, že Německo nepodporuje rozhodnutí svých dosavadních evropských partnerů a NATO ohledně strategických priorit. Jeho jednání nenaplnuje očekávání transatlantických spojenců, to následně vyvolalo diskuzi a pochybnosti o jeho spolehlivosti v přístupu k bezpečnostní politice. Výše uvedená zdrženlivost v přístupu ke strategickým rozhodnutím může být do jisté míry způsobena napjatým státním rozpočtem, kdy v roce 2011 Německo vydalo na bezpečnostní a obrannou politiku jen 1,3 % GDP (oproti Velké Británii s 2,6 %), z čehož byly financovány veškeré prováděné vojenské operace. Německo podporuje zahraniční a obrannou politiku založenou na humanitárních a morálních principech, která bude zároveň sledovat a podporovat transatlantickou orientaci, což Německo řadí do role neochotného hegemonu (reluctant hegemon)⁵⁸. Na tento tlak Německo reagovalo pokusem změnit svou obrannou politiku tím, že se místo vojenské oblasti zaměří na policejní sektor. Dnešní obranná politika zahrnuje navíc ekonomickou, ekologickou a humanitární dimenzi a klasické rozdělení na civilní a vojenskou je podle tohoto nového přístupu překonáno⁵⁹. Pro zakotvení nového přístupu je třeba větší institucionální reformy, která by vytvořila flexibilní strukturu a zajistila by efektivnější komunikaci mezi německou vládou a administrativní složkou.

Strategická kultura Německa je značně ovlivněna několikaletými snahami státu o reformu programu pro německé vojenské jednotky. Stát nemá do současné doby jasně

⁵⁷ HODER, Lukáš. *Transatlantické vztahy v době krize: Hegemonie a emancipace Evropy po 11. září 2001*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2009, 159 s. ISBN 6878-80-210-5059-4.

⁵⁸ DAASE, Christopher, Julian, JUNK. Germany, s. 140. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Schriftenreihe des Zentrums für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013. s. 139 – 152

⁵⁹ DAASE, Christopher, Julian, JUNK. Germany, s. 140. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Schriftenreihe des Zentrums für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013. s. 139 – 152

legislativně definováno použití armády, což je v současné době ukrajinské krize velkým problémem, vyslání ozbrojených sil mimo mise OSN je komplikované. Ačkoliv proběhlo v této oblasti několik reforem, možnost použití armádních složek je stále nejasná. Dle některých autorů lze částečně mluvit o „normalizaci“ přístupu veřejného mínění k německé bezpečnostní strategii a použití vojenských sil, Německo však stále své národní zájmy pojímá spíše z geoekonomického než z geopolitického hlediska.⁶⁰

Na základě tvrzení některých autorů Německo nepostrádá strategickou orientaci, ale čelí obtížím při přizpůsobování své bezpečnostní institucionální výstavby novým výzvám v rámci širšího pojetí bezpečnosti.⁶¹ Výše uvedené body tak vysvětlují, proč Německo působí v rámci tvorby své obranné politiky potažmo CSDP spíše pasivně a proč reaguje na vnější tlaky v rámci této politiky pomaleji, než je tomu u politik jiných.

2.2.4 Shrnutí

Na základě uvedeného je patrné, že v rámci politiky Německa je strategická kultura chápána zejména v instrumentálním smyslu, jelikož lze chování Německa ohledně rozhodování v rámci bezpečnostní a obranné kultury předpovídat. Toto rozhodování je nejvíce ovlivněno souborem národních ideí, kolektivní paměti národa a ustálenými vzorci chování, které se promítají v rámci veřejného mínění trvajícím odporem k projekci síly. Strategické chování je také ovlivněno kontextem, v rámci kterého je strategie tvořena. Německo disponuje dlouhodobým strategickým plánem, jehož aplikaci však ztěžuje slabá vnitrostátní institucionální podpora, která byla utvořena zejména po druhé světové válce a v kontextu současné mezinárodní situace je poměrně zastaralá. Díky ní není Německo schopné rychle a efektivně reagovat na nové mezinárodní výzvy, které předpokládají případné použití síly. Německo se však snaží hledat alternativní řešení, která by byla v souladu s národním přesvědčením o odmítání vojenských intervencí, a zaměřuje se zejména na podporu a obnovu civilního sektoru válkou postižených zemí. Koncept civilní mocnosti je tak u státu částečně překonán. Německo si uvědomuje potřebu mít k dispozici připravené armádní složky, a tím podpořit transatlantické partnerství. Jejich použití však spojuje s výhradně s humanitární pomocí a ochranou základních lidských práv, nikoliv se samotnou projekcí síly.

⁶⁰ KEMPIN, Ronja, Jocelyn MAWDSLEY. *The UK, the Eu and European Security: A German Perspective*. Rusi Journal, August/September 2013, vol. 158, no. 4, s. 32. ISSN 0307-1847.

⁶¹ DAASE, Christopher, Julian JUNK. *Germany*. s. 130. In: BRIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Schriftenreihe des Zentrums für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013. s. 139 – 152. ISBN 978-3-658-01168-0.

Německo tedy nejedná standardně v rámci realistického pohledu v mezinárodních vztazích, jelikož nesleduje pouze své vlastní politické zájmy. Německá politická elita se snaží najít kompromis mezi zájmy Evropské unie jako celku a vlastními politickými zájmy. V rámci Evropské unie dále Německo usiluje o posilování většinového hlasování, kterým ale nesmí být oslabována práva jednotlivých členských zemí. Německo nevnímá CSDP v rámci konfliktu s NATO, ale tradičně NATO vidí jako nástroj pro velké vojenské operace, zatímco CSDP lze uplatnit v kontextu menších vojensko-civilních operací, což dokládá i White Paper z roku 2006, kde je uvedeno následující.

*It is hence important to develop the different profiles, areas of expertise and strenghts of the EU and NATO with the aim of complementary benefits and to use them as efficiently as possible.*⁶²

Na základě výše uvedeného je patrné, že Německo podporuje spolupráci mezi EU a NATO, jakož také prohlubování evropské integrace. Zároveň stát usiluje o kooperaci s USA a NATO, což lze pozorovat ve shánách Německa účastnit se vojenských operací.

Německo vnímá možný odchod Velké Británie z EU zejména z ekonomického hlediska, oba státy preferují ekonomiku volného trhu. Většina německých politických stran považuje možný Brexit za nebezpečný a poukazuje na to, že následná izolace království poškodí více jeho zájmy než zájmy EU. Německá politoložka Almut Möller v rámci této diskuze prohlásila, že „*EU without the UK would leave the vision of an EU defence community in tatters, as any attempt to establish one would lack credibility.*“⁶³ Německý ministr obrany Thomas de Maizière také prohlásil, že „*Brexit would not just damage the UK's military standing but would weaken NATO.*“⁶⁴ Odchodem Velké Británie z EU by se značně oslabil pozice nejen Německa, ale dále i Francie, která v minulosti spolupracovala zejména s Velkou Británií (např. v Libyi). Německo i Velká Británie jsou do značné míry otráveni z neschopnosti CSDP fungovat a reagovat na nové podněty. Pokud se Německo bude chtít stát novým leaderem po Velké Británii

⁶² Federal Ministry of Defence. *White Paper of 2006 on German Security Polic and the Future of the Bundeswehr.* [online]. Dostupné z: online z: <http://www.bmvg.de/resource/resource/MzEzNTM4MmUzMzMyMmUzMTM1MzMyZTM2MzIzMDMwMzAzMDMwMzAzMDY3NzMzNzM0NmY3OTY0MzkyMDIwMjAyMDIw/W%202006%20eng%20DS.pdf>

⁶³ KEMPIN, Ronja, Jocelyn MAWDSLEY. *The UK, the Eu and European Security: A German Perspective.* Rusi Journal, August/September 2013, vol. 158, no. 4, s. 33. ISSN 0307-1847.

⁶⁴ KEMPIN, Ronja, Jocelyn MAWDSLEY. *The UK, the Eu and European Security: A German Perspective.* Rusi Journal, August/September 2013, vol. 158, no. 4, s. 33. ISSN 0307-1847.

v rámci CSDP, bude muset jasně definovat směřování nové bezpečnostní politiky, částečně opustit svou strategii politiky zdrženlivosti (*policy of restraint*) a přistoupit na spolupráci s Francií. Přístup Německa k CSDP je to jisté míry zakonzervován, k restrukturalizaci samotné CSDP je třeba, aby Německo tento přístup změnilo a podpořilo tak menší a střední státy EU v zapojení do této politiky.

3 Zapojení Německa a Velké Británie do misí EU

V rámci EU existují dva typy misí: vojenské, které se soustředí na změnu v obranném sektoru, a civilní, které se zaměřují na reformu policejních a soudních složek. Přístup EU k těmto misím je založen na modelu SSR (Security Sector Reform), který je ve vztahu k EU upraven v dokumentu z roku 2005 *EU Concept for ESDP support to Security Sector Reform* a z roku 2006 pod názvem *Concept for European Community Support for SSR*. Přístup lze charakterizovat jako historickou a obrannou strategii sloužící k identifikaci klíčových hrozeb prostřednictvím efektivního multilateralismu.⁶⁵

3.1 Mise EUPOL Afghánistan

Mise EUPOL Afghánistan se řadí mezi mise civilního charakteru a její vznik je datován v roce 2007. Již roku 2002 na setkání států G8 bylo ujednáno, že právě Německo povede program reformy afghánských policejních složek. Na základě tohoto prohlášení ten samý rok vznikl program, který se zaměřil na rozvoj policejních sil a pomáhal trénovat a restrukturalizovat ANP⁶⁶. V roce 2006 pod záštitou Německa dále vznikl program German Police Project Office (GPPO), který se soustředil na zajištění financování ANP a dále rozvíjel organizaci policejních jednotek. Německo se dále podílelo na vytvoření Kábulské policejní akademie.

Německý přístup „*Train the Trainers*“ však nebyl úspěšný, neboť policejní struktury nebyly dostatečně konsolidovány a stát se snažil policejní infrastrukturu spíše reformovat než výrazněji přestavět.⁶⁷ Díky neefektivitě německého přístupu se k reformnímu procesu přidalo USA, potažmo NATO, které založilo osmítýdenní výcvikový program pro nově příchozí policisty. Jejich strategie byla krátkodobá, zatímco Německo a EU zvolili strategii dlouhodobou za účelem vytvoření stabilního a funkčního systému. Německý přístup vnímá policii jako civilní pořádkovou sílu, zatímco USA jako bezpečnostní složku, která případně může hrát roli v protipovstaleckých bojích.⁶⁸ Již před vytvořením mise EUPOL Afghánistan tak lze pozorovat snahy Německa o vytvoření stabilních civilních programů, které by zajistily

⁶⁵ LARIVÉ, Maxime H. A. *From speeches to actions: EU involvement in the war in Afghanistan through the EUPOL Afghanistan Mission*. European Security. Vol. 21, No. 2, June 2012. s. 187. ISSN 0966-2839.

⁶⁶ Hlavní afghánské policejní složky, které zajišťují vynucování práva.

⁶⁷ LARIVÉ, Maxime H. A. *From speeches to actions: EU involvement in the war in Afghanistan through the EUPOL Afghanistan Mission*. European Security. Vol. 21, No. 2, June 2012. s. 189 – 190. ISSN 0966-2839.

⁶⁸ GROSS, E. *Security Sector Reform in Afghanistan: the EU's contribution*. Paris. European Union Institute for Security Studies. Occasional Paper 78. April, 2009, s. 28. ISBN 978-92-9198-138-0.

fungování afghánského systému, což potvrzuje předpoklad, že Německo odmítá projekci síly a soustředí se na prezentování základních lidských práv ve své zahraniční politice.

Na základě několika dohod⁶⁹ mezi EU a afghánskou vládou vznikla v roce 2007 mise EUPOL Afghánistan, která se strategií inspirovala u předchozích německých programů. Německý policejní program GPPO se nakonec vtělil do mise EUPOL, ostatní programy však zůstaly s ní souběžně.⁷⁰ Mise neprobíhá pod záštitou dohod Berlin Plus, což způsobuje komplikovanou spolupráci mezi EU a NATO, která vede k její celkové nízké akceschopnosti. Mise EU i NATO jsou založeny na jiných principech, EU s civilním přístupem a dlouhodobou strategií se soustředí na vzdělávání kapacit a mentoring, NATO společně s USA upřednostňuje kvantitativní přístup s krátkodobou strategií podporující školení kapacit k militárnímu zapojení do povstaleckých bojů.⁷¹ Absence vzájemné spolupráce vede k malému úspěchu mise, jelikož zapojení států je nízké. Státy tak s afghánskou vládou bilaterálně spolupracují mimo misi, což způsobuje, že jejich přední experti jsou do Afghánistánu vysíláni mimo EUPOL. Tato problematika je vytýkána zejména Německu a Velké Británii, jelikož tyto státy patří mezi přední leadery CSDP.

Ideou mise EUPOL je vytvoření národních policejních složek, které budou schopny vynucovat právo a tím vytvoří stabilní základnu systému. Cíl německé policejní reformy afghánských policejních složek deklarují i německý ministr zahraničních věcí Dr. Guido Westerwelle a německý ministr vnitra Hans-Peter Friedrich

The primary goal of this commitment is and remains to help Afghanistan build stable and self-supporting state structures to prevent the emergence of lawless areas which could become a safe haven for international terrorism... The police reform efforts in Afghanistan are rooted in the broad-based German commitment to civilian reconstruction which also focuses on economic development, energy supplies, education, health, governance and the rule of law.⁷²

⁶⁹ Partnerství mezi EU a afghánskou vládou bylo založeno již v listopadu 2005, v roce 2006 byla dále na Londýnské konferenci o Afghánistánu podepsána dohoda pod názvem Afghanistan Compact, na základě které se mezinárodní společenství pod záštitou OSN zavázalo pomoci afghánské vládě s konsolidací režimu.

⁷⁰ Vedle mise EUPOL se na reformě ANP podílí USA, NATO/ISAF, UNAMA a dále GPPT. EU se v Afghánistánu mimo mise EUPOL angažuje v EUSR a skrze Evropskou komisi.

⁷¹ LARIVÉ, Maxime H. A. *From speeches to actions: EU involment in the war in Afghanistan through the EUPOL Afghanistan Mission*. European Security. Vol. 21, No. 2, June 2012. s. 196. ISSN: 0966-2839

⁷² Germany's support for police reform in Afghanistan. Federal Ministry of the Interior. Federal Foreign Office. Předmluva. s. 2 – 3.

Německo se v Afghánistánu významně podílelo na stavbě výcvikových center, zejména v severních oblastech státu. Německo dále poskytuje afghánské policii potřebné a vhodné vybavení. V neposlední řadě zajišťuje vzdělávání policistů, pro zvýšení gramotnosti pořádá jazykové kurzy.⁷³

Na misi se může podílet až 400 mezinárodních expertů z oboru práva, soudnictví a ze specializovaných policejních jednotek, z toho dvě třetiny jsou vyhrazeny pro policisty a jedna třetina pro právní experty. Počet působících expertů je však nižší, v roce 2011 se celkem na misi podílelo 306 lidí z 26 členských i nečlenských států EU, z čehož bylo 168 policistů, 49 právních a 89 civilních expertů.⁷⁴ Průměrně se však mise účastní zhruba 200 lidí. V roce 2011 se mise účastnilo 36 německých státních příslušníků, což Německo řadí na druhé místo po Finsku s počtem 37 osob. Za celou dobu působení mise se na ní podílelo přes 60 německých policejních a právních expertů.⁷⁵

Německo se vedle mise EUPOL podílí na reformě ANP projektem pod názvem The German Police Project Team (GPPT), který vznikl v roce 2007. Částečně byl nástupcem projektu GPPO, který se však vtělil do mise EUPOL. Finanční podpora projektu je řízena německým Ministerstvem zahraničních věcí, lidské zdroje poskytuje německé Ministerstvo vnitra. GPPT poskytuje afghánské vládě zhruba 120 expertů, celkem se jich v projektu účastnilo přes 200, a působí zde v krátkodobém i dlouhodobém horizontu. Stát dále v roce 2010 založil speciální antikorupční tým, který vyšetřuje afghánské policisty podezřelé z korupce⁷⁶. Německo dále pravidelně přispívá do speciálního mezinárodního fondu *Law and Order Trust Fund: LOFTA*, který zajišťuje financování platů policistů. Německý příspěvek tvoří cca 5 % z celkového objemu platů afghánských policejních jednotek.⁷⁷ V misi lze pozorovat výrazné aktivní

⁷³The Foreign Office Germany. *Germany's support for rebuilding the Afghan police force*. [online]. 2012. © 1995-2016 Federal Foreign Office (cit. 2016-01-31). Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/sid_8A1D9C791AE5C45DB64D85B0D54378E0/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/AfghanistanZentralasien/Polizeiaufbau-dt-Engagement_node.html

⁷⁴ House of Lords and European Union Committee. *The EU's Afghan Police Mission. 8th Report Session. HL Paper 87*. London: The Stationery Office Limited. February 2011. s. 10

⁷⁵The Foreign Office Germany. *EUPOL Afganistan*. [online]. 2012. © 1995-2016 Federal Foreign Office (cit. 2016-01-31). Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/AfghanistanZentralasien/Polizeiaufbau-EUPOL_node.html

⁷⁶ Germany's support for police reform in Afghanistan. Federal Ministry of the Interior. Federal Foreign Office, s. 30 - 35

⁷⁷ The Foreign Office Germany. *EUPOL Afganistan*. [online]. 2012. © 1995-2016 Federal Foreign Office (cit. 2016-01-31). Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/AfghanistanZentralasien/Polizeiaufbau-EUPOL_node.html

snahy Německa o civilní rekonstrukci válkou poničeného státu, k čemuž používá tzv. „*soft power*“. Německé veřejné mínění je o aktivitách státu informováno řadou vládních prohlášení a prezentacemi umístěnými na webových stránkách jednotlivých ministerstev. Misi tak Německo využívá jako prostředek k šíření svých spíše humanitárních než vojensky orientovaných cílů.

Od roku 2010 Německo poskytuje na všechny programy policejní reformy částku ve výši € 77 milionů ročně z celkově poskytnutých € 430 milionů ročně, čímž se stalo třetím největším dárce v oblasti přispívání na civilní rekonstrukci státu. Příspěvek Německa Afghánistánu za rok 2015 byl ve výši € 267 milionů, což Německo staví na druhé místo ze všech členských států EU po Velké Británii.⁷⁸

Velká Británie je do mise EUPOL Afghanistan zapojena již od jejího počátku od roku 2007 a podporuje ji zejména finančně. V roce 2011⁷⁹ byl stát do mise zapojen 14 policejními a právními experty, což stát řadí na šesté místo ze všech působících států. Velká Británie za rok 2015 poskytla na podporu Afghánistánu částku ve výši € 395 milionů, což ji staví na první místo ze všech členských států EU. Stát se dále podílí na financování fondu LOFTA, za rok 2010/2011 částkou ve výši £ 7,2 milionů.⁸⁰

Velká Británie není v misi výrazně aktivní a ve vnitrostátní politice není operaci věnována pozornost. Jedním z důvodů je právě absence kooperace mise s NATO a fakt, že mise neprobíhá na základě dohod Berlin Plus. Podpora státu k obnově civilní infrastruktury není skrze různé programy vysoká, rezervovaný pohled na misi EUPOL způsobuje zejména absence jejího institucionálního zakotvení v rámci spolupráce s NATO.

Velká Británie dále nesouhlasí s formou provedení mise z důvodu nízké ochrany nasazených osob, jelikož součástí mise nejsou žádné ozbrojené složky. Dle britské vlády nedostatek vzájemné kooperace mezi silami NATO a misí EUPOL v Afghánistánu ohrožuje lidské životy osob, které jsou v misi EU zapojeny. Zájemem politických elit by tak mělo být uzavření formální dohody mezi oběma organizacemi ohledně dalšího postupu v zemi, případně zajištění soukromých bezpečnostních jednotek, které by tuto ochranu zajistily. Pokud by toto nebylo možné, EU by měla

⁷⁸ Council of the European Union, Council conclusion on Afghanistan ze dne 20. 7. 2015 [online]., Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/workarea/downloadAsset.aspx?id=40802201055>

⁷⁹ House of Lords and European Union Committee. The EU's Afghan Police Mission. 8th Report Session. HL Paper 87. London: The Stationery Office Limited, February 2011. s. 10

⁸⁰ Government Response to House of Lords Select Committee on the European Union Reports on EU's Police Mission – Afghanistan, s. [online]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-committees/eu-sub-com-c/afghanpolice/GovRespEUafghan.doc>

hledat alternativní řešení v jednání mezi organizací a NATO a zajistit pro osoby participované na misi EUPOL ochranu prostřednictvím západních vojenských jednotek.⁸¹

3.2 *Mise EUFOR Althea*

Mise EUFOR Althea je jednou z vojenských misí EU a probíhá v Bosně a Hercegovině na základě dohod Berlin Plus mezi EU a NATO od prosince roku 2004, kdy převzala probíhající misi NATO pod názvem SFOR. Diskuze o přesunu statutu mise probíhaly mezi státy EU (zejména Německem, Velkou Británií a Francií) a organizací NATO již od roku 2002, kdy USA požadovaly, aby EU přebralo větší odpovědnost za probíhající balkánský konflikt. Německý ministr obrany Peter Struck již na konci roku 2002 prohlásil, že mise SFOR by mohla být převzata EU.⁸² Velká Británie převzetí mise také podporovala, viděla příležitost si vyzkoušet schopnost fungování CSDP v konfliktu, kde NATO již nechtělo být nadále angažováno. Převzetím mise by navíc stoupla věrohodnost CSDP.⁸³

Podmínkou Velké Británie však bylo, aby mise nadále probíhala na základě dohod Berlin Plus. Stát se také obával, že tím částečně naruší spolupráci s NATO, Tony Blair pak v jednom ze svých rozhovorů prohlásil, že „*Britain would not accept anything that undermines NATO or conflicts with the basis of European defence have set out.*“⁸⁴ Německo chtělo misi převzít celou, včetně vyhledávání válečných zločinců. NATO a Velká Británie však byli proti. Velká Británie předpokládala, že mise EUFOR poskytne bezpečnostní rámec pro probíhající politický a ekonomický rozvoj Bosny a Hercegoviny. Dále předpokládala, že se NATO bude soustředit na reformu obranné složky země, která zahrnovala oporu během příprav země k přístupu k organizaci, a na další operativní úkoly, zejména obranu proti terorismu a podporu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii.⁸⁵ Po vzájemné diskuzi bylo v roce 2004 ujednáno, že stíhání válečných zločinců zůstane pravomocí NATO.

⁸¹ House of Lords and European Union Committee. *The EU's Afghan Police Mission*. 8th Report Session. HL Paper 87. London: The Stationery Office Limited. February 2011. s. 27

⁸² AFP. *EU force could take over from Bosnia's SFOR*. Germany. Agence France-Presse, 26 Nov. Dostupné online z: <http://www.spacedaily.com/2002/021126153839.dfad5axe.html>

⁸³ NOVÁKY, Niklas I. M. *Deploying EU military crisis management operations: a collective action perspective*. European Security, 2015. Vol. 24, No. 4, s. 498

⁸⁴ HELM, Toby. *Blair fears new Cold War over EU rift with US*. The Telegraph. 29. 4. 2003: [online]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/4187067/Blair-fears-new-Cold-War-over-EU-rift-with-US.html>

⁸⁵ NOVÁKY, Niklas I. M. *Deploying EU military crisis management operations: a collective action perspective*. European Security, 2015. Vol. 24, No. 4, s. 499

Mandát mise EUFOR byl schválen rezolucí OSN č. 1575, která umožnila Německu nasadit až 3000 vojáků. Ohledně nasazení vojáků do mise panoval v německém parlamentu konsensus, německá vláda v počátcích schválila přítomnost 1100 vojáků s tím, že jejich počet lze v případě zhoršující se situace navýšit. Počet přítomných vojáků se měnil, nyní postupně klesá (v roce 2010 z 2400 na 900, v roce 2011 na 800).⁸⁶ Jelikož mise Althea přímo navazovala na misi SFOR, část vojenských složek pouze změnilo označení. V Německu větší diskuze ohledně vojenského zapojení do konfliktu neproběhla, oprávněnost použití vojenských kapacit byla probírána již při zapojení státu do mise SFOR, kdy se Gerhardu Schröderovi podařilo změnit většinový názor veřejného mínění a kdy poukázal na to, že je třeba, aby EU byla schopna obdobné situace v budoucnu bezpečně řešit.

Německé veřejné mínění má k vojenské složce stále ambivalentní vztah. Ten je ale na pozadí probíhajících krizí postupně překonáván. Diskuze ohledně nasazení armádních složek byla během války v Iráku velmi výrazná, během konfliktu v Afghánistánu a mise NATO SFOR již menší. Přeměna mise SFOR na misi EUFOR Althea nebyla ze strany veřejného mínění již výrazně probírána. Stát je však stále zdrženlivý ohledně použití vojenské síly, což lze pozorovat např. v konfliktu v Libyi. V důsledku se Německo výrazněji zapojilo do civilních misí a poválečných rekonstrukcí, které mají humanitární dimenzi, jelikož tento charakter misí je více podporován německou veřejností. Pro ukotvení vojenských misí je nutné provést výraznější institucionální reformu, ale preference veřejného mínění a německých politických elit k mírovému řešení konfliktů a ochraně základních lidských práv je v rámci konceptu civilní mocnosti stále viditelný.

Již od roku 1999 Německo aktivně podporovalo stabilizaci západního Balkánského poloostrova skrze Pakt stability pro jihovýchodní Evropu, který se zaměřoval na demokratizaci, podporu lidských práv, ekonomickou rekonstrukci, rozvoj a kooperaci a dále na bezpečnostní otázky. Německo tak k poválečné obnově států používá zejména „soft power.“ Jelikož v průběhu let došlo k snížení počtu přítomných německých vojáků až na počet 800 v roce 2011, německý ministr zahraničí Guido Westerwelle v roce 2012 zdůraznil nutnost přeměny vojenské operace na civilní za účelem trénování bosenské armády, zdůraznil však, že toto rozhodnutí je nutno schválit

⁸⁶WESTERWELLE, Guido. *Speech by Foreign Minister Westerwelle to the German Bundestag on the extension of German involvement in Operation Althea in Bosnia and Herzegovina. 10. 11. 2011.* [online]. Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Infoservice/Presse/Reden/2011/111110_BM_BT_ALTHEA.html?nn=617948

všemi členy EU. Ukončení mandátu nebylo členskými státy odhlasováno, proti návrhu Německa hlasovala i Velká Británie.⁸⁷ I přes to, že ukončení mise nebylo členskými státy EU odhlasováno, Německo stáhlo své vojáky z německorakouské spolupráce ORF⁸⁸, což způsobilo nestabilitu probíhající EUFOR operace. Ministr Guido Westerwelle a německý politik Thomas de Maizière v reakci prohlásili, že dosažené reformy v Bosně a Hercegovině již postoupily na takovou úroveň, že ospravedlňují transformaci mandátu EUFOR a na základě toho se Bundeswehr rozhodl vojenskou operaci ukončit.⁸⁹ Německo se dále v Bosně a Hercegovině zapojilo do několika civilních misí a policejní mise EU pod názvem EUPM, která spolupracovala s vojenskou misí EUFOR. Vzájemná spolupráce vyústila k podpisu několika bilaterálních dohod a podílelo se např. na založení bosenského Ministerstva obrany.

Na základě shora uvedeného lze konstatovat, že přístup Německa k CSDP jako civilní mocnosti je již částečně překonán. Přístup je stále velmi ovlivněn válečnou zkušeností, u státu převládá kooperativní bezpečnost založená na spolupráci s jednotlivými státy, a německá společnost spíše nepodporuje použití vojenské síly. Odmítavý postoj Německa k projekci síly je však již částečně překonán, jelikož stát si je vědom potřeby být připraven na nové mezinárodní výzvy, což obnáší i připravenost armádních složek. Podpora civilních misí s humanitárními prvky je však u veřejného mínění výraznější.

Velká Británie byla naopak proti návrhu Německa o přeměně mise EUFOR Althea na policejní misi, a nadále podporuje její mandát, jak uvedl dne 10. 11. 2015 stálý reprezentant Velké Británie při OSN Matthew Rycroft na Valném shromáždění OSN. Dle Velké Británie nebyla politická a bezpečnostní situace země dostatečně stabilizována a stále přetrvává rétorika podněcující nenávist mezi etnickými skupinami. Z tohoto důvodu Velká Británie uvítala jednomyslné rozhodnutí OSN o prodloužení mandátu v zemi.⁹⁰

⁸⁷ SOKOLOWSKA, Patrycja. *Germany's Foreign and Security Policy in the Western Balkans*. The Polish Quarterly of International Affairs. 2013, no. 2. 89 – 110 s. ISSN 1230-4999.

⁸⁸ Operational Reserve Force

⁸⁹ Bosnien-Herzegowina: Bundeswehr beendet Einsatz nach 17 Jahren, Der Spiegel, 24. 7. 2012. [online]. (cit. 2016-04-27). Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/bosnien-herzegowina-bundeswehr-beendet-einsatz-nach-17-jahren-a-846204.html>

⁹⁰ RYCROFT, Matthew. Speech „The whole Security Council is committed to the territorial integrity and sovereignty of Bosnia and Herzegovina.“ [online]. 10. 11. 2015. Valné shromáždění OSN. Dostupné z <https://www.gov.uk/government/speeches/the-whole-security-council-is-committed-to-the-territorial-integrity-and-sovereignty-of-bosnia-and-herzegovina>

Na základě výše uvedené lze konstatovat, že Velká Británie nemá ucelenou národní strategickou kulturu, její rozhodování v otázkách bezpečnosti a obrany je ovlivněno zejména historickou tradicí supervelmoci a jejím unikátními transatlantickými vazbami s USA a NATO, což způsobuje, že jednotlivá rozhodnutí jsou tvořena spíše pragmaticky a ne na základě strategického modelu. Její nadstandardní transatlantické vazby lze v rámci obou misí pozorovat a je patrné, že stát preferuje mezinárodní spolupráci s NATO, případně spolupráci v rámci EU, která činnost NATO podporuje. Velká Británie tak podněcuje k aktivitě ostatní členské státy EU, které nejsou v oblasti vojenství příliš aktivní.

3.3 Aplikace teoretického modelu dle Bastiana Giegericha

Bastian Giegerich v kapitole 2.1.2. této práce ve volbě prostředků a v přístupu k použití vojenské síly staví Velkou Británii do role promoter. EU nemusí na stát za účelem adaptace s CSDP působit vysokým tlakem, a stát se bez vynucení sám přizpůsobuje vzniklým požadavkům CSDP. Toto potvrzuje fakt, že Velká Británie sice není v policejní misi EU personálně či jinak výrazně aktivní jako Německo, ale přispívá na obnovu Afghánistánu hlavně finančně, přičemž se však nesoustředí zejména na civilní rekonstrukci. Preferenci použití vojenských prostředků lze dále pozorovat u návrhu Německa na přeměnu mise EUFOR Althea, kdy se Velká Británie jednoznačně postavila proti tomuto návrhu. Odmítnutí přeměny mise bylo odůvodněno tvrzením, že situace v Bosně a Hercegovině není dostatečně stabilizována, a proto je nutné zajistit do budoucna přítomnost jednotek. Jak lze na základě uvedeného konstatovat, zapojení do vojenské i do civilní mise bylo Velkou Británií akceptováno bez výraznějších připomínek, členstvím v EU a zapojením do CSDP stát předjímal zapojení jak do civilních, tak zejména vojenských akcí pod záštitou EU.

Aktivní zapojení Velké Británie je však nejméně ovlivněno členstvím v NATO. Bastian Giegerich Velkou Británii v rámci oblasti spolupráce mezi EU a mezinárodními organizacemi, zejména NATO, staví do role reluctant follower, tedy role neochotného následovatele. Velká Británie je tedy velmi pomalá v realizaci politiky a zůstává tak často k činnostem EU lhostejná, pokud na tomto poli již působí NATO. Tuto premisu Bastiana Giegericha lze potvrdit tím, že Velká Británie nechtěla, aby mise NATO SFOR byla převzata EU zcela, ale požadovala, aby mise dále probíhala na základě dohod Berlin Plus. Usilovala také o to, aby organizaci NATO zůstala pravomoc vyhledávání válečných zločinců. V tomto bodě lze pozorovat konflikt loajalit, na který

autor také upozorňoval. Jelikož není mise EUPOL Afghánistán organizována na základě dohod Berlin Plus, Velká Británie je tak k průběhu mise více skeptická a její zapojení do ní je nízké. Tento fakt také potvrzuje premisu Bastiana Giegericha o roli státu jako reluctant follower, jelikož na základě britských vládních prohlášení je patrné, že pokud by byla mise zakotvena v rámci spolupráce s NATO, Velká Británie by byla v misi jistější a více aktivní. Bez spolupráce mise s NATO se na ní nechce výrazněji podílet a zároveň předvídá její zánik.

Ambivaletní vztah Německa k použití vojenské síly nepodporuje premisu Bastiana Giegericha dle kapitoly 2.2.2 této práce, že na Německo a jeho adaptaci s CSDP bude ohledně použití vojenské síly kladen vysoký tlak. Dle autora by se tak Německo mělo chovat podle role reluctant follower, kdy bude nečinný až k dané problematice lhostejný. Německo se v tomto případě spíše dostává do role definovanou Bastianem Giegerichem jako complier, kdy stát postupně usiluje o reformy v dané problematice, což lze sledovat v pokusech německé vlády o reformu použití armádních složek. Německo se do misí vojensky zapojuje, ale hledá alternativní řešení, jeho postoj k použití vojenské síly však nelze popsat jako lhostejnost nebo nečinnost. Pokud je to však možné, stát usiluje o přeměnu misí vojenských na mise civilní, podporující poválečnou rekonstrukci států postižených válkou.

Německo se v další dimenzi volby prostředků chová podle očekávané role Bastiana Giegericha complier, kdy stát realizuje svoji politiku podle plánů CSDP, kdy je však současně zapotřebí pozvolných reforem a konečný výsledek je do jisté míry ovlivněn národní strategickou kulturou státu. To lze dále pozorovat na výši rozpočtu, který Německo Afghánistánu poskytuje, kdy na policejní reformu a civilní rekonstrukci státu poskytuje vyšší částky než většina ostatních členských států EU.

Mise EUPOL Afghánistán neprobíhá na základě dohod Berlin Plus. NATO a USA v rámci civilních misí v Afghánistánu zaujali na rozdíl od Německa krátkodobou strategii, více zaměřenou na obranný význam ANP než na ukotvení policie jako ochránce práva v systému, jak tomu bylo u Německa. Německo se k transatlantickému přístupu nepřiklonilo a snažilo se dále pokračovat ve svých méně úspěšných mezivládních programech. Zde můžeme stát pozorovat v roli complier, jelikož institucionálně nespolečně pracoval s NATO a USA a soustředil se na policejní misi EU a zároveň i na svoje bilaterální mezivládní programy. Balanci mezi spoluprací s NATO a EU lze u Německa dále pozorovat při přeměně mise SFOR, kdy Německo požadovalo, aby na EU byly převedeny všechny pravomoci mise, včetně stíhání

válečných zločinců. Tento návrh však nebyl odsouhlasen, proti byla i Velká Británie. Co se týče základních otázek ohledně bezpečnostní a obranné politiky a přístupu Německa k CSDP, je tento tlak nízký a Německo je tak v roli promoter. Z uvedeného je patrné, že stát je výrazným podporovatelem většího institucionálního zakotvení CSDP a usiluje o větší integraci a vzájemnou spolupráce členských států EU.

4 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo rozebrat národní strategické kultury Německa a Velké Británie ve vztahu k CSDP a k dvěma misím EU, vojenské misi EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině a policejní misi EUPOL Afghánistan. Rovněž bylo cílem vyjádřit, jak členství obou států v NATO ovlivňuje jejich národní strategické kultury a jejich přístup k CSDP, a tím ověřit hypotézu, že přístup Velké Británie k CSDP je výrazněji ovlivněn členstvím v NATO, než je tomu u Německa. Cílem bylo dále ověřit, že Velká Británie je v bezpečnostní a obranné politice více orientována vojensky než Německo, které na základě konceptu civilní moci odmítá použití síly. U zapojení obou států do misí hypotézou práce bylo, zda zapojení Velké Británie do mise EUFOR Althea bude výraznější než u Německa, které se bude naopak aktivněji projevat v rámci mise EUPOL Afghánistan.

Z rozboru národní strategické kultury Velké Británie je patrné, že přístup státu k tvorbě bezpečnostní strategie je nejvíce ovlivněn způsobem, jak národní komunita myslí, a jakým způsobem se chová. Velká Británie postrádá ucelený model bezpečnostní a obranné politiky a jednání státu je založeno hlavně takticky a pragmaticky. Z rozboru lze též vyvodit, že racionalita jednání státu je zejména založena na historické zkušenosti, která společně s existujícími transatlantickými vazbami nejvíce ovlivňuje rozhodování státu, což lze pozorovat zejména na zdrženlivém chování Velké Británie v konsolidaci CSDP.

Stát usiluje o doplňkovost CSDP vedle NATO a nepodporuje výraznější institucionalizaci této politiky v oblasti, kde již NATO působí. Dle strategické kultury Velké Británie by CSDP měla NATO podporovat, a nikoliv jej v jeho činnosti nahrazovat. Velká Británie CSDP vnímá jako prostředek pro integraci na regionální úrovni, které chce však na základě integrovaného přístupu k mezinárodní bezpečnosti být součástí. Akceschopnost CSDP je nízká a do vojenských konfliktů byl v praxi nasazen pouze zanedbatelný počet vojenských jednotek. Stát tak nepodporuje výraznou konsolidaci této politiky a preferuje spolupráci s NATO, v rámci kterého se může účastnit vojenských akcí. Stát současně podněcuje k aktivitě ostatní členské státy EU, které nejsou v oblasti vojenství příliš aktivní. Tím lze potvrdit hypotézu, že členství Velké Británie v NATO má na její přístup k CSDP výrazný vliv.

K interpretaci faktického chování státu během obou misí jsem použila teoretický model Bastiana Giegericha, kde jsem zkoumala stupeň tlaku CSDP na stát a očekávané role, podle kterých by se stát měl chovat. Očekávané role Velké Británie byly ve všech

čtyřech dimenzích, tj. v základních otázkách v přístupu státu k bezpečnosti, použití síly, volbě prostředků a možnosti spolupráce s jinými organizacemi, potvrzeny. V kontextu misí EU je patrné, že Velká Británie preferuje mezinárodní spolupráci s NATO, případně spolupráci v rámci EU, která činnost NATO podporuje. Její zapojení do mise EUFOR Althea je výraznější, jelikož mise probíhá na základě dohod Berlin Plus, což také potvrzuje premisu Bastiana Giegericha ohledně role Velké Británie v dimenzi potencionálního konfliktu loajalit jako reluctant follower. Tuto premisu dále potvrzuje fakt, že pokud by mise EUPOL Afghánistan probíhala na základě spolupráce s NATO, Velká Británie by se do mise aktivněji zapojila.

Z rozboru národní strategické kultury Německa je patrné, že chování státu a jeho rozhodování v rámci bezpečnostní a obranné politiky lze předpovídat, jelikož je ovlivněno souborem národních ideí, kolektivní paměti národa a ustálenými vzorci chování. U popisu německé národní strategické kultury jsem vycházela z konceptu civilní mocnosti dle Hannse W. Maulla, který model definuje jako zahraniční politiku státu, která podporuje multilateralismus, institucionální budování a nadnárodní integraci, a to vše za současného omezení použití síly.

Německo nevnímá CSDP v rámci konfliktu s NATO, ale tradičně NATO vidí jako nástroj pro velké vojenské operace, zatímco CSDP lze uplatnit v kontextu menších vojensko-civilních operací. Z uvedeného je patrné, že stát usiluje o kooperaci s NATO, a zároveň podporuje prohlubování evropské integrace. Německo disponuje dlouhodobým strategickým plánem, jehož aplikaci však ztěžuje slabá vnitrostátní institucionální podpora, kvůli které stát není schopen efektivně reagovat na nové mezinárodní výzvy, které předpokládají případné použití síly.

Očekávané role Německa podle premis Bastiana Giegericha byly v dimenzi základních otázek v přístupu státu k bezpečnosti, v dimenzi volby prostředků a v dimenzi zkoumající možnosti státu spolupracovat s jinými organizacemi, potvrzeny. V dimenzi použití síly byla role chování státu autorem definována jako reluctant follower, což faktické chování Německa během misí nesplňuje, jelikož stát se vojensky účastní mise EUFOR Althea. Zároveň však usiloval o alternativní řešení a o přeměnu mise z vojenského na civilní charakter, nebyl tak k problematice lhostejný, jak je tomu u role reluctant follower definováno. Dle rozdělení očekávaných rolí států dle Bastiana Giegericha by tak Německo mohlo být přiřazeno k roli complier.

Zapojení Německa v misi EUPOL Afghanistan však bylo výraznější. Mimo tuto misi Německo s afghánskou vládou spolupracuje na několika bilaterálních programech,

které se také zaměřují na civilní a poválečnou rekonstrukci. Tím je částečně potvrzena hypotéza, že Německo bude do policejní mise EUPOL Afghanistan více zapojeno než Velká Británie, vedle Velké Británie však Německo vojensky působí i v misi EUFOR Althea.

Koncept civilní mocnosti dle Hannse W. Maulla je tak u státu částečně překonán, přístup je však stále velmi ovlivněn válečnou zkušeností. Německo je stále zdrženlivé v použití vojenské síly, ale i přesto se účastní vojenských misí, a tím podporuje transatlantické partnerství. Použití vojenské síly však spojuje výhradně s humanitární pomocí a ochranou základních lidských práv, nikoliv se samotnou projekcí síly, která je ze strany veřejného mínění soustavně odmítána. Německo se dále pokouší hledat alternativní řešení, v důsledku se stát výrazněji zapojil do civilních misí a poválečných rekonstrukcí, které mají humanitární dimenzi. Koncept civilní mocnosti lze však částečně pozorovat ve snaze Německa o kompromis mezi zájmy EU a vlastními politickými cíli a snahou o větší integraci v rámci EU. Současně však stát podporuje spolupráci s NATO, které vnímá jako organizaci pro vojenské mise většího charakteru.

5 Summary

The aim of this bachelor thesis is to compare and contrast the approaches and attitudes of the United Kingdom and Germany towards the development of Common Security and Defence Policy of the EU (CSDP). Its main objective is to describe national strategic cultures of both states and to answer the question how NATO affects the approaches of both countries to CSDP and how this approaches are expressed in military mission called EUFOR Althea in Bosnia and Herzegovina and in police mission called EUPOL Afghanistan.

An analysis of the British national strategic culture shows that its attitude to security and defence strategy is based on descriptive approach which can be described as „the way that given strategic community thinks and behaves“. The United Kingdom lacks coherent model of security and defence policy thus behavior of state is mostly affected by historical experience and membership in NATO. The United Kingdom does not maintain consolidation of CSDP because it prefers actions within the frame of NATO. The analysis shows that the United Kingdom does not want to threaten NATO and CSDP perceives as regional cooperation which should sustain NATO.

An analysis of German national strategic culture shows that its attitude to security and defence strategy is based on instrumental approach which is influenced by national identity and collective memory of Germans. The approach is also based on concept of civilian power, which promotes multilateralism, institutional building and supranational integration. The analysis shows that Germany cooperates with both EU and NATO. Within the frame of NATO, there is a possibility for the United Kingdom to focus on bigger military missions. On the other hand, within the EU it is possible to participate in smaller missions which are both military and civilian. Germany seeks possible solutions within military forces and projection of power which is historically rejected by German public opinion. Thus, concept of civilian power is partially passed.

The United Kingdom prefers participation in mission EUFOR Althea beyond police mission EUPOL Afghanistan because EUFOR Althea functions under the Berlin Plus agreements. An analysis of mission EUPOL Afghanistan shows that if the mission functions under Berlin Plus agreements, the United Kingdom would be more active and would provide more cooperation. On the other hand, Germany prefers to participate in police mission EUPOL Afghanistan than in EUFOR Althea because of humanitarian element. Germany also provides civilian bilateral programmes with Afghan government and it is also military involved in mission EUFOR Althea.

6 Použitá literatura

Neperiodická literatura

CORNISH, Paul. *Strategy in Austerity: The Security and Defence of the United Kingdom*. London: Macmillan. 2010, © The Royal Institute of International Affairs, 38 s. ISBN 978 1 86203 2415. Dostupné z:

https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/r1010_cornish.pdf

CORNISH, Paul. *United Kingdom*. In: BIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013. 378 s. ISBN 9783658011680

DAASE, Christopher, Julian JUNK. *Germany*. 130 s. In: BRIEHL, H. at al. *Strategic Cultures in Europe*. Schriftenreihe des Zentrums für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr. Springer Fachmedien Wiesbaden. 2013. s. 139 – 152. ISBN 978-3-658-01168-0

GIEGERICH, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Numos, 2006. 244 s. ISBN 978-3832923716

GROSS, E. *Security Sector Reform in Afghanistan: the EU's contribution*. Paris. European Union Institute for Security Studies. Occasional Paper 78. April, 2009. 52 s. ISBN 978-92-9198-138-0.

HODER, Lukáš. *Transatlantické vztahy v době krize. Hegemonie USA a emancipace Evropy po 11. září 2001*. 1. vydání. Brno: Mezinárodní politologický ústav – Masarykova univerzita, 2009. 159 s. ISBN 978-80-210-5059-4.

HOWORTH, Jolyon. *Security and defence policy in the European Union*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. 316 s. ISBN 9780333639115.

MEYER, Christoph O. *The quest for a European strategic culture: Changing norms on security and defence in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2006. 211 s. ISBN 978-0-230-59821-8.

ONDARZA, von Nicolai, Marco OVERHAUS. *The CSDP after the December Summit: To Rebalance, the EU Should Focus Less on Missions and More on Security and Defence Cooperation*. Stiftung Wissenschaft und Politik. German Institute for International and Security Affairs. 4 s. ISSN 1861-1761.

SAROTTE, Mary Elise. *German Military Reform and European Security*. Oxford. Oxford University. 2001. 120 s. ISBN 978-0198515647.

WALLACE, Helen, William WALLANCE a POLLACK Mark A., eds, *Policy-making in the European Union* (5th edn, Oxford: Oxford University Press, 2005. 610 s. ISBN-13 978-0199544820.

Periodická literatura

BAJWA, Madeeha a Evgeny POSTNIKOW. *Denationalisation of the military? The British and French Armies in the Context of Defence Cooperation*. International public policy review. Nov 2006, Vol. 2, No. 2. 50-67 s.

COŞKUN, Bezen Balamir. *Does 'Strategic Culture' Matter? Old Europe, New Europe and the Transatlantic Security*. Perceptions. 2007, Vol. 12 (3), 71-90 s.

DYSON, Tom. *Convergence and Divergence in post-Cold War British, French and German Military Reforms: Between International Structure and Executive Autonomy*. Security Studies. 2008, Vol. 17, Issue 4, 725-774 s. ISSN 0963-6412.

HOWORTH, Jolyon. *European Defence and the Changing Politics of the European Union: Hanging Together or Hanging Separately?* Journal of Common Market Studies. November 2001, Vol. 39, No. 4, 765–789 s. ISSN 1468-5965.

HUFF, Ariella. *The Discursive Construction of the CSDP in the British, Irish and Polish Parliaments 1998-2008: Comparisons, Contrasts and Challenges*. Devine. 2011, Vol. 11.

KEMPIN, Ronja, Jocelyn MAWDSLEY. *The UK, the Eu and European Security: A German Perspective*. Rusi Journal, August/September 2013, vol. 158, no. 4, 32-36 s. ISSN 0307-1847.

KŘÍŽ, Zdeněk. *Teoretický koncept civilní moci a použití vojenské síly*. Mezinárodní vztahy, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, 60-76 s. ISSN 0323-1844.

LARIVÉ, Maxime H. A. *From speeches to actions: EU involvement in the war in Afghanistan through the EUPOL Afghanistan Mission*. European Security. Vol. 21, No. 2, June 2012. 185-201 s. ISSN 0966-2839.

LONGHURST, Kerry. MISKIMMON, Alister. *Same Challenges, Diverging Responses: Germany, the UK and European Security*. German Politics. 16, 1, 79 – 94 s.

MAULL, Hanns W. *Germany and the Use of Force: Still a Civilian Power? Survival: Global Politics and Strategy*. Vol. 42, No 2, 2000. 56-80 s. ISSN 0039-6338.

MISKIMMON, Aliste. *Germany and the Common Foreign and Security Policy of the European Union: Between Europeanisation and National Adaptation*. Journal of Common Market Studies. 2008. vol. 46, Issue 3, 734-745 s. ISSN 1468-5965.

NOVÁKY, Niklas I. M. *Deploying EU military crisis management operations: a collective action perspective*. European Security, 2015. Vol. 24, No. 4, 491-508 s. ISSN 0966-2839.

O'DONNELL, Clara Marina. *Britain's coalition government and EU defence cooperation: undermining British interests*. International Affairs. March 2011, Vol. 87, Issue 2, 419–433 s. ISSN 1468-2346.

SELDEN, Zachary. *Power is Always in Fashion: A State-Centric Realist Explanation of the European Security and Defence Policy*. Journal of Common Market Studies. March 2010, Vol. 48, 397 – 416 s. ISSN 1468-5965.

SIMÓN, Luis. *Britain, The EU and the Future of Europe: A Geostrategic Perspective*. Rusi Journal, October/November 2015, vol. 160, no. 5, 16-23 s. ISSN 0307-1847.

SOKOLOWSKA, Patrycja. *Germany's Foreign and Security Policy in the Western Balkans*. The Polish Quarterly of International Affairs. 2013, no. 2. 89 – 110 s. ISSN 1230-4999.

TURPIN, Lee. *The Europeanisation of British Security Policy*. The Polish Quarterly of International Affairs, 2015, no 3, s. 85 – 89. ISSN 1230-4999.

WITNEY, Nick. *European Defence: An Open Goal for Britain*. Rusi Journal, Ocotober/November 2015, vol. 160, no. 5, s. 12-15. ISSN 0307-1847.

Primární

Council of the European Union, Council conclusion on Afghanistan ze dne 20. 7. 2015, [online]. Dostupné z:

<http://www.consilium.europa.eu/en/workarea/downloadAsset.aspx?id=40802201055>

Evropská bezpečnostní strategie, [online], (cit. 2015-16-12). Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

Evropská rada, závěry Evropské rady z 19. a 20. 12. 2013, [online], s. 2. Dostupné z:

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/cs/pdf>

Federal Ministry of Defence. *White Paper of 2006 on German Security Polic and the Future of the Bundeswehr*. [online]. Dostupné z:

<http://www.bmvg.de/resource/resource/MzEzNTM4MmUzMzMyMmUzMTM1MzMyZTM2MzIzMDMwMzAzMDMwMzAzMDY3NzMzNmZM0NmY3OTY0MzkyMDIwMjAyMDIw/W%202006%20eng%20DS.pdf>

Federal Ministry of the Interior. *Germany's support for police reform in Afghanistan*. [online]. Federal Foreign Office, Dostupné z:

<http://www.germany.info/contentblob/3626054/Daten/2587864/AFGPolice.pdf>

Government Response to House of Lords Select Committee on the European Union Reports on EU's Police Mission – Afghanistan, [online]. 14 s. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-committees/eu-sub-com-c/afghanpolice/GovRespEUAfghan.doc>

House of Lords and European Union Committee. *The EU's Afghan Police Mission*. 8th Report Session. HL Paper 87. London: The Stationery Office Limited. February 2011. 104 s. ISBN 978-0-10-847309-8.

Konsolidované znění Smlouvy o evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, [online]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655.cs08.pdf>

MINISTRY OF DEFENCE. *2010 to 2015 Government Policy: Conflict in Fragile States*. [online]. © Crown copyright. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/2010-to-2015-government-policy-conflict-in-fragile-states/2010-to-2015-government-policy-conflict-in-fragile-states>, zaktualizovaný ke dni 5. 5. 2015

The Foreign Office Germany. *EUPOL Afganistan*. [online]. 2012. © 1995-2016 Federal Foreign Office (cit. 2016-01-31). Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/AfghanistanZentralasien/Polizeiaufbau-EUPOL_node.html

The Foreign Office Germany. *Germany's support for rebuilding the Afghan police force*. [online]. 2012. © 1995-2016 Federal Foreign Office (cit. 2016-01-31). Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/sid_8A1D9C791AE5C45DB64D85B0D54378E0/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/AfghanistanZentralasien/Polizeiaufbau-dt-Engagement_node.html

Další zdroje

AFP. *EU force could take over from Bosnia's SFOR*. Germany. Agence France-Presse, 26 Nov. Dostupné online z: <http://www.spacedaily.com/2002/021126153839.dfad5axe.html>

BLAIR, Tony. Doorstep interview by the Prime Minister, proslov na tiskové konferenci v Bruselu dne 11. 12. 2003

Bosnien-Herzegowina: Bundeswehr beendet Einsatz nach 17 Jahren, Der Spiegel, 24. 7. 2012. [online]. (cit. 2016-04-27). Dostupné z:

<http://www.spiegel.de/politik/ausland/bosnien-herzegowina-bundeswehr-beendet-einsatz-nach-17-jahren-a-846204.html>

ČESKO. Ministerstvo zahraničních věcí. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Praha: MZVČR, © 2010 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/eu_cs_dp/

EURACTIV. Evropská unie a NATO. [online]. 2014. (cit. 2015-11-27) Dostupné z:

<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/evropsk-unie-a-nato>

European Security and defence Assembly: The EU-NATO Berlin Plus agreement. Assembly Fact Sheet No. 14, [online]. Copyright © 2016 SHAPE - Supreme Headquarters Allied Powers Europe. (cit. 2015-11-13). Dostupné z:

[http://www.aco.nato.int/resources/4/documents/14E_Fact_Sheet_Berlin_Plus\[1\].pdf](http://www.aco.nato.int/resources/4/documents/14E_Fact_Sheet_Berlin_Plus[1].pdf).

European Union Institute for Security Studies. In: European Defence: *A proposal for a White Paper* [online]. © EU Institute for Security Studies 2004 (cit. 2015-11-14). ISBN 92-9198-056-0. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/wp2004_01.pdf

EU-NATO: THE FRAMEWORK FOR PERMANENT RELATIONS AND BERLIN PLUS, [online]. (cit. 2015-12-21). Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/03-11-11%20Berlin%20Plus%20press%20note%20BL.pdf>.

HELM, Toby. *Blair fears new Cold War over EU rift with US*. The Telegraph. 29. 4. 2003: [online]. Dostupné z:

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/4187067/Blair-fears-new-Cold-War-over-EU-rift-with-US.htm>

LAGORIO, Christine. *New German Leader Signals Change*. [online]. 2005. © 2005 The Associated Press. (cit. 2015-17-12). Dostupné z:

<http://www.cbsnews.com/news/new-german-leader-signals-change/>

MILLS, Claire. The Eu's Common Security and Defence Policy: A Fresh Impetus? [online]. 2013. (cit. 2016-02-16). Dostupné z: www.parliament.uk/briefing-papers/sn06771.pdf.

RYCROFT, Matthew. Speech „*The whole Security Council is committed to the territorial integrity and sovereignty of Bosnia and Herzegovina*.“ [online]. 10. 11. 2015. Valné shromáždění OSN. Dostupné z <https://www.gov.uk/government/speeches/the-whole-security-council-is-committed-to-the-territorial-integrity-and-sovereignty-of-bosnia-and-herzegovina>

THATCHER, Margaret. Speech in the Hague: Europe's Political Architecture ze dne 15. 5. 1992, [online]. Dostupné z:

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.margaretthatcher.org/document/108296&gws_rd=cr&ei=JUkKV539JoKg6ATZs5aoBA

WESTERWELLE, Guido. Speech by Foreign Minister Westerwelle to the German Bundestag on the extension of German involvement in Operation Althea in Bosnia and Herzegovina. 10. 11. 2011. [online]. Dostupné z: http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Infoservice/Presse/Reden/2011/111110_BM_BT_ALTHEA.html?nn=617948

ZIKMUND, Michal. Společná bezpečnostní a obranná politika Evropské unie. [online]. © AMO 2013. (cit. 2015-11-14). Dostupné z:

<http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Spole%C4%8Dn%C3%A1-bezpe%C4%8Dnostn%C3%AD-a-obrann%C3%A1-politika-EU.pdf>

7 Seznam příloh

Příloha č. 1: Tabulka ilustrující strategickou kulturu Velké Británie podle Bastiana Giegericha

| Adaptation Pressures, Expected British Responses and Role Conceptions⁹¹ | | | |
|---|---------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------------|
| | High adaptation pressure | Medium adaptation pressure | Low adaptation pressure |
| Dimension | Arena for Dimension | - | Purpose of the Military |
| | | | Instruments |
| | | | Basis for security and defence policy |
| Expected Response | Inertia (unless external shock) | - | Accommodation or Absorption |
| Expected Role Conception | Reluctant follower | - | Promoter |

Příloha č. 2: Tabulka ilustrující strategickou kulturu Německa podle Bastiana Giegericha

| Adaptation Pressures, Expected German Responses and Role Conceptions⁹² | | | |
|--|---------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------------|
| | High adaptation pressure | Medium adaptation pressure | Low adaptation pressure |
| Dimension | Purpose of the Military | Instruments | Basis for security and defence policy |
| | | Area for Cooperation | |
| Expected Response | Inertia (unless external shock) | Gradual transformation | Accommodation |
| Expected Role Conception | Reluctant follower | Complier | Promoter |

⁹¹ Giegerich, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Nomos, 2006, s. 85

⁹² Giegerich, Bastian. *European Security and Strategic Culture: National Responses to the EU's Security and Defence Policy*, Nomos, 2006, s. 82